БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

36-хи жэлээ гарана

№ 304 (9136) ДЕКАБРИИН 27 ВОСКРЕСЕНИ 1959 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай Информационно мэдээсэл (1-дэхи нюур).

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМ (1-дэхи нюур).

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумдэ—ажалай бэлэгүүд. С. Аюшеев.—Зоригтойгоор ажаллана (2-дохи нюур).

Д. Тогошиев.—Эрхимүүдэй нэгэн (2-дохи нюур).

БУРЯДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ (2-дохи нюур).

США-гэй президент Д. Эйзенхауэр, Великобританиин премьер-министр Г. Макмиллан, Франциин Республикын президент Ш. де Голль гэгшэдтэй СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев бэшэгүүдые абалсаба (2-дохи нюур).

А. Чернояров.—Эдэбхитэдэй хүсөөр (3-дахи нюур).

Д. Базаров.—Хорин гурбадахи жэлээ... (3-дахи нюур).

Б. Дашиев.—Юрын эхэнэр (3-дахи нюур).

А. Бадаев.—Бэеэ хүсэhэн литература (3—4-дэхи нюурнуудта).

Н. Петров.—Шүүбэридэ пианина тудаба (4-дэхи нюур).

А. Газнев.—Үхибүүдые харууhагүйгөөр орхиходо... (4-дэхи нюур).

ХИЛЫН СААНАҺАА (4-дэхи нюур).

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

1959 оной декабриин 25-да КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумэй үглөөнэй, үдэшын заседанинууд болобо. Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ тухай (газар таряалангай ажахые дэбжээхэ, ороoho таряа, сахарай свекло, хлопок, бусад техническэ ургамалнуудые, хартаабха, овощь, үрэ жэмэс, виноград болон ургамалай ажахын бусад продуктнуудые бүри элбэгээр абадаг болохо тухай; ниитын мал ажал саашань хүгжөөхэ, мяха, hү, нooho, үндэгэ, мал ажалай бусад продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохо тухай; колхоз, совхозуудые кадрнуудаар бэхижүүлхэ тухай; хүдөө ажахые саашадань оньhожоруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ химдаруулха тухай; колхозуудай ниитын ажахые бэхижүүлхэ, колхознигуудай ажабайдал hайжаруулха тухай КПСС-эй XXI съездын, ЦК-гэй декабриин Пленумэй (1958 он) шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэмжээ-ябуулганууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлүүлэгдэв.

Үглөөнэй заседани дээрэ нүхэд: В. В. Мацкевич (СССР-эй Хүдөө ажахын министр), Т. Д. Лысенко (академик; СССР-эй Наукануудай академиин генетикын институдай директор), Ф. Г. Кириченко (Бүхэсоюзна селекционно-генетическэ институдай шэнжэсын селекциин таhагые даагша), А. С. Данов (Ставрополиин хизаарай гахай үсхэбэрилдэг «Коммунар» гэжэ совхозой директор), А. М. Смирнова (Волынска областиин Луцка районой Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой звеное даагша), И. В. Спиридонов (КПСС-эй Ленинградай обкомой секретарь), А. И. Ефремова (Рязаниин областиин Шиловскэ районой Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ), А. И. Козлов (Хойто-Казахстанай областиин «Чистяковский» совхозой директор), П. А. Прозоров (Кировскэ областиин Куменскэ районой «Красный Октябрь» колхозой түрүүлэгшэ), Д. Д. Караев (Туркмениин Компартиин ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь) гэгшэд үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй үдэшын заседани дээрэ КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев үгэ хэлэбэ.

Пленум зүбшэн хэлсэгдэhэн асуудалаар зохихо шиидхэбэри нэгэн hаналаар баталан абаhан байна.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум декабриин 25-да Москвада, Кремлиин Ехэ Ордон соо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

СССР-эй Хүдөө ажахын министр **В. В. Мацкевич** түрүүлэн үгэ хэлэбэ. КПСС-эй Центральна Комитедэй сэсэн мэргэн политикын ашаар, парти болон бүхы арадай оролдосотой шанга хүдэлмэриин ашаар хүдөө ажахыда болоhон үндэhэн хубилалтанууд тухай хэлэхэ зуураа, нүхэр Мацкевич орон дотор ороoho таряан, hүн, мяхан, сахар болон бусад продуктнууд ехээр абтадаг болоо, арадай ажана байдал хэлбэришэгүйгөөр hайжаржа байна гэжэ тэмдэглэбэ. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада совхоз, колхозууд эмхидхэлэй, экономическа талаараа бэхижээ.

1960 оной эхиндэ орон дотор зургаа мянга табан зуу тойрон совхоз хүдэлмэрилжэ байха гэжэ нүхэр Мацкевич мэдээсэнэ. Совхозууд хүдөө ажахын продуктнуудые нилээд ехээр абадаг болоо. Бэлэдхэгдэhэн бүхы ороoho таряанай хэмжээндэ совхозуудай эзэлдэг hуури hүүлэй жэлнүүдэй туршада 38 процент хүрэhэн байна. Шэнэ газар дээрэ шэнэ совхозуудые байгуулга гаргашаяа хүсэд харюулаа. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүтэлбэрилгын формонуудые саашадань нарижуулан hайжаруулха асуудалнууд тушаа хэлэхэ зуураа, нүхэр Мацкевич колхозууд хоорондын предприятинуудые хүтэлбэрилхэ органуудые байгуулха асуудал мүнөө хаража үзэхөөр болоо гэжэ мэдүүлбэ. Үгэ хэлэгшын hанамжаар райколхозсоюзууд тиимэ органууд боложо үгэхэ байна.

Үрэhэнэй ажахы hайнаар эрхилдэг болохо тухай, малай үүлтэр hайжаруулха, искусственна аргаар үрэжүүлхэ тухай, хүдөө ажахын шэнэ машинануудые үйлэдбэрилхэ тухай нүхэр Мацкевич саашань хэлэбэ.

Социалистическэ хүдөө ажахые саашадань хүгжөөн дэбжээхэ баргадашагүй ехэ арга боломжын бии байhые энэ Пленум үшөө дахин харуулба гэжэ нүхэр Мацкевич үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

Академик **Т. Д. Лысенко** эбэртэ бодо малай hүнэй тоhолигые дээшэлүүлхэ, шэбхэ-шорой холиhон үтэгжүүлгээр полинуудые үтэгжүүлхэ тухай асуудалнууд тушаа тогтожо хэлэбэ.

Шэнгэншье hаа, hү ехээр үгэдэг томо үүлтэрэй үнеэн болон тоhолиг hү үгэдэг аад, жэжэ үүлтэрэй буха хоёрhoo гараhан түл тоhолиг hү ехээр үгэдэг гэжэ нүхэр Лысенко хэлэбэ. Энэ аргаар «Горки Ленинские» гэжэ фермэ дээрэ 100 шахуу үнеэд бии болгогдоо. Тэдээнэй hүнинь 5,1—5,2 процент тоhолигтой юм. Теэд тэдээнэй эхэнүүдэй hүн дунда зэргээр 3,5 процент тоhолигтой байгаа. Манай харууhалжа байhан үнеэдhээ haагдаhан литр hүндэ, тоhолиг багатай литр hү абалгада гаргадагтай адли тэжээл гаргашалагдана. Тиимэhээ фермын шэнэ үүлтэрэй үнеэдhээ абтаhан килограмм тоhондо 40 процент бага тэжээл болон ажал гаргашалагдана.

Шэбхэ-шорой холиhон үтэгжүүлгэ тухай хэлэхэ зуураа, тэжээл буйлуулхада тон шухала хэрэгтэй бодолог фосфорно гурил үйлэдбэрилхэ хэрэгтэй гэжэ академик дурадхаба.

Т. Д. Лысенкын нэрэмжэтэ Бүхэсоюзна селекционно-генетическэ институдай шэнииисэн селекциин таhагые даагша **Ф. Г. Кириченко** ороohoто ургамалнуудай шэнэ сортнуудые бии болгохо тухай хэлэhэн байна. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада Украинын научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудта, тусхайлбал, манай институдта намарай шэниисын, кукурузын, ячмениин ургаса ехэтэй сортнууд байгуулагдаа гэжэ нүхэр Кириченко хэлэбэ.

Одесскэ селекциин намарай шэниисэнүүд ехээр тараhан байна. Иимэ шэниисэ Дунайhаа эхилээд Волга хүрэтэр 7-hoo үлүү миллион гектар талмай дээрэ таригдажа, га бүриин 3—4 центнер ороoho үлүү ехээр үгэнэ.

Гандадаг талын районуудта тарихын тулада түргэн эдеэшэдэг шэниисын сортнуудые бии болгохо хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагдана гэжэ нүхэр Кириченко саашань хэлэбэ. Түргэн эдеэшэдэг үрэhэн хүрьhэн соохи намар-үбэлэй шиигые бэсдээ hайнаар татадаг тула хуурай hалхинhаа айхагүй болоно. Манай институт тиимэ хэдэн сортын үрэhэ бии болгоо. Гэдэмнай үйлэдбэриин сэгнэлтэ абахын тулада урда талын колхозууд болон совхозуудта таригдаа.

Талын шэмэрүүн эрхэ байдалда тарихын тулада намарай хатуу шэниисые институднай селекциин түүхэдэ анха түрүүлэн бии болгоо. Тэрээнэй ороohониинь белогоор элбэг, эрхим сортын макарон болон крупа үйлэдбэрилгэдэ таатай hайн юм. Бидэнэй бии болгоhон кукурузын «Одесская-10» гэжэ сорт Украинын талада тарихада гектарай 600 центнер хүрэтэр, шиг ехэтэй районуудта тарихада мянга, тэрээнhээ дээшэшье центнер эшэ набша үгэдэг байна.

Ставрополиин хизаарай «Коммунар» совхозой директор **А. С. Данов** гахай үсхэбэрилhэнэй ашаар мяха абалгые түргэн ехэдхэхэ арга боломжо тухай хэлэбэ. Мүнөө жэлдэ энэ ажахы 20.130 центнер гахайн мяха тушаагаа. 1956 онойхитой сасуулхада гахайн мяха абалга эндэ 3,5 дахин дээшэлhэн, өөрынь үнэ хоёр дахин доошолhон байна. Бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэhэнэй, түбхын түрүүндэ кукуруза тарилгые үргэдхэhэнэй ашаар иимэ амжалта туйлагдаа. Гахайнуудые бүлэг бүлэгөөрнь дуран соонь ябуулдаг болоhон ушар ехэ удхашанартай байгаа. Шахагдажа байhан бүхы гахайнуудта, 10 хоногhoo эхилээд поршоонхонууд самокормушкаhaa эдеэлүүлэгдэнэ. Бүлэг бүлэгөөрнь автомадаар уhалдаг түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой. Гахай харууhалгын, эдеэлүүлгын шэнэ арга хэрэглэhэнэй ашаар нэгэ гахайшан үбэлэй үедэ 500—600 толгой, зунай үедэ 900—1200 толгой харууhалдаг болоо. Урдань нэгэ гахайшан 100—150 толгой харууhалдаг байhан юм. Гэхэтэй хамта гахайшанай дунда зэргын салин хүлhэн 28 процентээр дээшэлээ. Совхоздо сүүдхэ соо 50 тонно тэжээл бэлэдхэдэг холимол тэжээлэй оньhожоруулагдаhан цех бии болгогдоо. Энэ цехтэ хоёр хүн ажаллана.

Мүнөө совхозой коллектив гахайн мяха абалгаар долоон жэлэйнгээ түсэб хоёр жэл соо гэхэ гү, 1960 ондо дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна гэжэ нүхэр Данов хэлэбэ. Холодильна багахан ажахытай, бэлэн продукци зөөхын тулада авторефрижераторнуудтай гахай үүсэлхэ газарнуудые холо оршодог гахайн томо совхозуудта бии болгохые үгэ хэлэгшэ дурадхаба.

Волынска областиин Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой звеное даагша **А. М. Смирнова** үгэ хэлэбэ. Манай колхозойнгоо КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй нэрэтэй солотойгоор угтахаар мүрысэн, Полесьеын үрэжэл багатай газарhaa элбэг ехэ ургаса ургуулжа абаа. Манайшье звено муу бэшээр хүдэлжэ, гектар бүриhөө 794 центнер сахарай свёкло, 300 центнер хартаабха, 1250 центнер кукурузын эшэ набшаhа буурсагтайгаарнь абаhан байна.

Манай звено пропашной ургамалнуудые олон жэлэй туршада тарижа, жэл бүри ехэ ургаса абана. Сахарай свёкло, кукуруза болон хартаабха тарижа ургуулха хүдэлмэреэ үргэлжэдэнь гүйсэд оньhожоруулха гэжэ шиидээбди. Энэмнай ажалай гаргашые эрид доошолуулха, продукциин өөрынь үные химдаруулха арга олгохо. 1960 ондо колхознай хүдөө ажахын эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 79,2 центнер мяха, 428 центнер hү, 450 центнер сахарай свёкло абаха байна гэжэ нүхэр Смирнова мэдээсэбэ.

КПСС-эй Ленинградай обкомой нэгэдэхи секретарь **И. В. Спиридоновто** үгэ үгтэбэ. Мяха, hү, үндэгэ, овощь, хартаабха болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые ехээр абадаг болохын тулада Ленинградай партийна организаци hүүлэй жэлнүүдэй туршада горьтой хүдэлмэри хээ гэжэ тэрэ хэлэнэ. Энэ жэлдэ ленинградайхид мал ажалай продуктнуудые гушаалгаар абаhан уялгаяа болзорhoонь урид дүүргээ. Жэшээнь, гүрэндэ 45 мянган тонно гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ 40 процент ехэ мяхан худалдагдаhан байна.

Овощь, хартаабха тарилга энэ жэлдэ hайжаруулагдаа. Колхозууд, совхозууд 1958 онойхидо орходоо хоёр шахуу дахин ехэ овощь, 1,5 дахин ехэ хартаабха гүрэндэ тушааhан, худалдаhан байна. Ерэхэ жэлдэ дулаанда дуратай ургамалнуудhaa бэшээрнь, область дотороо тарижа ургуулhан овощоороо Ленинградые гүйсэд хангахабди.

Мяха абалгые саашадань ехэдхэхын тула, тэжээлэй бата база байгуулхын тулада ямар хэмжээнүүдэй абтажа байhан тухай нүхэр Спиридонов дэлгэрэнгыгээр хэлэбэ.

Ленинградай областиин хүдөө ажалшад хүдөө ажахын продуктнуудые абалгаар долоон жэлэй түсэбые табан жэлэй туршада амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүхы шадалаараа оролдохо гэжэ Пленумые нүхэр Спиридонов найдуулба.

Рязаниин областиин Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **А. И. Ефремова** трибунада гараба. Хүдөө ажахын, илангаяа мал ажалай продуктнуудые ехээр абадаг болохын тулада манай артель туйлай ехэ арга боломжотой гэжэ тэрэ хэлэбэ. Гэбэшье энэ арга боломжо урдань хүсэд хэрэглэгдэдэггүй байжа, колхознай удаан сагай туршада задагай байдалда оршоhон юм. Мүнөө артельнай ехээр бэхижээ. Энэ жэлдэ колхознай хүдөө ажахын бүхы түрэлэй продуктнуудые гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорhoонь урид дүүргээ. 420 тонно мяхан худалдагдажа, гурбан жэлэйхиhээ үлүү түсэб дүүргэгдээ. Энэ хадаа үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ 4,5 дахин, 1953 онойхиhoo 16 дахин ехэ болоно.

Колхознигуудай материальна болон культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ бүхы эрхэ нүхэсэл бии болгогдоо. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада 100 гаран бүлэнэр шэнэ гэрнүүдтэ ороhон байна. Колхоз электричествотэй, радиотой болонхой, телевизорнуудай тоо улам олошорно. Пленумэй нээгдэhэн үдэр колхознигууд гэрнүүдтээ газтай плиткэнүүд носохо захалаа.

Долоон жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэб тухай хэлэхэ зуураа, нүхэр Ефремов рязанайхид туйлаhан амжалтаараа hанаагаа амарха, hайзагайрхагүй, нэгэ газартаа тогтожо байхагүй юм гэжэ тэмдэглэбэ. Кировэй нэрэмжэтэ колхоз областиин хүдөө ажахын ажалшадай ниитэ оролдолгодо хубитаяа ехээр оруулна. Энэ жэлдэ хүдөө ажахын эдлүүриин 100 гектар бүридэ 173 центнер мяханай абтаа hаа, ерэхэ жэлдэ 200-haa доошо бэшэ центнер мяха абаха, hү 1,5 дахин ехээр худалдаха гэжэ хараалаанхайбди.

Хойто-Казахстанай «Честаковский» гэжэ таряанай совхозой директор **А. И. Козлов** энэ зонодо кукуруза тарижа ургуулhан дүй дүршэл тухайгаа хөөрэбэ. Энэ культура совхоздо 3,5 мянган гектарта таригдана. Зарим участогуудта гектарай 900—1000 центнер кукурузын эшэ набшаhан хуряагдаа. Кукурузын hүүлээр эндэ шэниисэ тарихада тон hайн гэжэ нүхэр Козлов хэлэбэ. Кукурузын hүүлээр таригдаhан шэниисэhээ энэ ганданги жэлдэ гектарай 17,6 центнер ургаса абтаhан байна. Теэд совхоздс ороoho таряанай ургаса дунда зэргээр гектарай 10,5 центнер абтадаг байха юм.

Кировскэ областиин «Красный Октябрь» колхозой түрүүлэгшэ **П. А. Прозоров** артелиингээ хүгжэлтэ тухай, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые, мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл тухайдаа хөөрэбэ. Колхоз энэ жэлдэ 1953 онойхидо орходоо таба дахин ехэ продукци гүрэндэ тушаагаа. Колхозой ниитэ олзо доход 18 миллион түхэриг болоhон байна. Хүдөө ажахын продуктнуудые өөhэдөө буйлуулдаг болообди. Энээнэй ашаар колхознигуудай сезоноор хүдэлдэг ябадал болюулагдаа. Капитальна барилгын ябасые түргэдхэхэ, колхознигуудай ажабайдалые hайжаруулха ехэ арга боломжо байгуулагдаа.

Колхозой hуурин газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо асуудал тухай нүхэр Прозоров нилээд удаан хэлэбэ. Эндэ хажуудаа бууса шадарай багахан участогуудтай, найман байратай хоёр дабхар гэрнүүд, мүн столово, бани, пекарни, үхибүүдэй эмхи зургаанууд, водопровод баригдажа байна.

Хүдөө ажахын машинануудай запасной частьнуудые, мелиоративна техникэ олоор үйлэдбэрилдэг болохо хэрэгтэй гэжэ нүхэр Прозоров саашань хэлэнэ.

Туркмениин КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь **Д. Д. Караевта** үгэ үгтэнэ. Хлопок бэлэдхэхэ түсэбөө республикын бэелүүлжэ шадаагүй шалтагаан тухай хэлэхэ зуураа, колхоз, совхозуудай долоон жэлэй хоёрдохи жэлдэ түсэбөө дүүргэхэhээ гадна энэ жэлэйнгээ үрые хүсэлдүүлхын тулада бүхы шадалаараа оролдожо байна гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Хлопок тарижа абалгаар хоёр жэлэй турша соо орон дотороо хоёрдохи hууринда гараха гэhэн зорилго Туркмениин партийна организаци урдаа табинхай.

Нүхэр Караев республика дотор мал ажал саашань хүгжөөхэ зорилгонууд тухай хэлэбэ. Сэбэрээрээшье, шанараараашье туркмениин каракуль хурьганай арhан ажалшадта ехээр дурлагдадаг. Тиимэhээ иимэ үүлтэрэй хонидые бүхы хэмжээгээр олошоруулха хэрэгтэй болоно. Долоон жэлэй турша соо иимэ хониной тоо нэгэ миллионоор гэхэ гү, 34 процентээр олошоруулагдаха юм. Энээниие туйлахын тулада Кара-Кумай хооhон талада 10 миллион гектар газар уhажуулха хэрэгтэй болоно.

КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Н. С. Хрущев** Пленум дээрэ үгэ хэлээ.

Зүбшэн хэлсэhэн асуудалаараа Пленум зохихо тогтоол нэгэн hаналаар баталан абаhан байна.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Кара-Калпагай АССР-ые Ленинэй орденоор шагнаха тухай

Хлопок бүри ехээр ургуулха талаар Узбегэй ССР-эй Кара-Калпагай Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын үрэ ехэтэй хүдэлмэри хэhэнэйнь түлөө, 218 мянган тонно түүхэй хлопок 1959 ондо гүрэндэ худалдаха социалистическэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэhэнэйнь түлөө **Кара-Калпагай АССР-ые Ленинэй** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1959 оной декабриин 25.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Тамбовско областиин Мичуринска районой Коминтернын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Е. И. Андреевада Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай

Социалистическэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэhэнэй. 1959 ондо эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 171 центнер мяха абаhанай, 350 центнер hү haahанай түлөө, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ мяха, мал ажалай бусад продуктнуудые элбэгээр абаха талаар орон дотор түрүүлжэ үүсхэл гаргагша, Тамбовско областиин Мичуринска районой Коминтернын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **Андреева** Евгения Ивановнада **Социалистическэ Ажалай Геройн** нэрэ зэргэ олгожо, **Ленинэй** орден, **«Хадуур ба балта»** гэжэ алтан медаль барюулха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1959 оной декабриин 25.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

КПСС-эй Рязаниин обкомой нэгэдэхи секретарь А. Н. Ларионовто Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай

Рязаниин областьдо 1959 ондо 1958 онойхидо орходоо 3,8 дахин ехэ мяха абажа, гүрэндэ 3 дахин ехэ мяха худалдаха талаар социалистическэ уялгануудаа дүүргэлгэдэнь областиин ажалшадые эмхидхэн жагсааха зоримгой үүсхэл гаргаhанайнь, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри хэhэнэйнь түлөө, эдэ уялгануудай амжалтатайгаар дүүргэгдэhэнэй түлөө КПСС-эй Рязаниин обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Ларионов** Алексей Николаевичта **Социалистическэ Ажалай Геройн** нэрэ зэргэ олгожо, **Ленинэй** орден, **«Хадуур ба балта»** гэжэ алтан медаль барюулха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1959 оной декабриин 25.

Ниислэлэй ажалшадай митинг

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Центральна стадионой спортын ордоной зал hайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй байгаа. 1959 оной гүрэнэй түсэбые Москвагай болзорhoонь урид дүүргэhэнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээhэн амаршалгада зорюулагдажа, декабриин 25-да ниитэ городой митинг болоо. Энээндэ 15 мянган москвагайхид хабаадаhан байна.

КПСС-эй МГК-гэй нэгэдэхи секретарь В. И. Устинов митингые нээгээд тобшо үгэ хэлэбэ. Зал соо суглараашад бултанайнь нэрьесэ альга ташалган доро КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй москвагайхидта эльгээhэн амаршалгые тэрэ уншаа.

Багалитражна автомобильнуудай заводой мүлигшэ В. Ф. Кирик, техническэ наукануудай доктор И. Н. Голиков, «Трехгорная мануфактура» гэжэ комбинадай утаhа ээрэгшэ Д. П. Смирнова, Социалистическэ Ажалай Герой Лихобарын депогой машинист М. Г. Мосолов, баригалгадай комплексно бригадын бригадир Г. В. Масленников, хоёрдохи часай заводой хүдэлмэрилэгшэ Ю. В. Модина гэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлээ. КПСС-эй ЦК-гэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй амаршалгын ажалшадай дунда ажалай угаа ехэ дэбжэлтэ бадаруулhан тухай, долоон жэлэй хоёрдохи жэлдэ 1959 онойхиhoo бүри hайнаар хүдэлхые москвагайхидай нэгэн hаналтайгаар эрмэлзэжэ байhан тухай тэдэнэр хэлээ.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущевтэ эльгээхэ бэшэгые митингэ хабаадагшад баталан абаба.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумдэ—ажалай бэлэгүүд

☆ ☆

Зоригтойгоор ажаллана

Үбэлэй үдэр хэды шэнээн хабдаа. Наран тонгойжо эхилһээр уданшегүй Баруун Үндэрэй саана оролжо, оршон тойрон бүүдэг бадаг болоодхибо. Энэ үедэ Ехэ фермын байра соо һаяшаг уһалжа, газаагуур ябаад ерэһэн үнеэд кормушкада хэгдэһэн үбһэ, силос айхабтар абьяастайгаар эдижэ байна. Мүн эндэ гартаа ведронуудые бариһан хэдэн һаалишад бии боложо, өөһэд өөһэдынгөө харюусалгата үнеэдые һаажа эхилнэ.

Тэдэнэй дунда хүдэлжэ байһан гуша шахуу наһанай, саб гэмэ бэетэй, шуран бэрхэ янзын эхэнэрэй хажууда ошожо хөөрэлдэбэбди. Энэмнай «40 лет Октября» колхозой эрхим түрүү һаалишан Санжай-Ханда Ринчинова байба. Тэрэнэй үнеэнэйнгээ хүхэ, дэлэнгынь нидхэржэ, эльбэжэ һаажа байхыень харахада, ажалдаа шилээдгүй дүршэһэн, шадамар бэрхэ хүн ха гэжэ дары тухайлхаар.

— Олон жэлдэ һаалишанаар хүдэлнэ гүт? Байгша ондо үнеэн бүриһөө хэды литр һү һаагаабта—гэжэ нүхэр Ринчиноваһаа асуухада:

— Энэ ажалда арбаад шахуу жэлдэ хүдэлнэб. Мүнөө жэл өөрынгөө даажа байһан үнеэн бүриһөө 1200 литр һү һааха уялга абаа һэм. Харин үнгэрэгшэ 11 һара хахадай туршада энэ уялгаяа 50 гаран литрээр үлүүлэн дүүргээб. Жэлэй эсэс болотор үнеэн бүриһөө үшөө 100 шахуу литр һааха хүсэлэнтэйб, —гэжэ тэрэ үсөөхэн үгөөр харюусана.

Үнэндөө энэ һаалишан байгша ондо нилээд ехэ амжалта туйлаа. Жэшээнь, нёдондонойхидо орходоо нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 300 шахуу литрээр ехэ һү һааха гээшэ тиимэшье амархан хэрэг бэшэ ха юм. Энэ амжалта имагтал үнеэдэйнгээ харууһа, тэжээлые зүбөөр эмхидхэжэ, зоотехническэ заабарине наринаар сахидаг болоһоной ашаар туйлагдаа бшуу.

— Мүнөө боложо байгаа КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй материалнуудаар улам ехээр урмашан зориг- жожо, ерэхэ жэлдэ үнеэдэйнгээ һү шэмые бүри дээшэлүүлхын тула тэмсэхэбди,—гэжэ һаалишан Ринчинова өөрынгөө һайн һайхан сэдьхэлэй һанал бодолые мэдүүлнэ.

С. Аюшеев.

Закамен.

☆

МЕХАНИЗАТОРНУУД ХУРЬГА АБАЛСАНА

Һая үнгэрэгдэһэн республикын хонишодой зүблөөндэ хабаадагшадай уряалаар «Эрдэм» колхозой залуу механизаторнууд хонидые түрүүлэлсэхэеэ гаража байна.

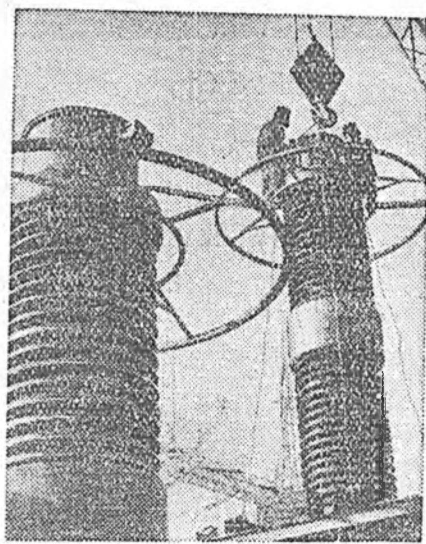
Нүхэд А. Нимаев, Э. Цыбиков, А. Ребякин, С. Зоригтуева, П. Хашапов гэгшэд мүнөө отарануудта ошоод ажаллажа байна. Тэдэнэй зариманиинь арбаад, хорёод хурьга абалсаад ябана.

Ц. Токтохоев.

Хэжэнгэ.

Оролдосын хүсэн

Комсомолой гэшүүн Екатерина Аханаева тугалшан болоһоор һаяшагай юм. Тиигэбэшье ажалдаа нилээд дүршэнхэй. Барханай сомоной Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой (Баргажан) үүлтэртэ үнеэдэй фермэдэ хүдэлдэг энэ тугалшан мүнөө 15 тугал абаад байна. Тугалайнь байра соо һаруул, сэбэр. Нүхэр Аханаевагай харууһалдаг тугалнуудай шэгнүүр сүүдхэдээ дунда зэргээр 800—900 грамм нэмэнэ.

Сталинград. Сталинград Москва хоёрой хоорондо электрын элшэ хүсэ дамжуулха орон доторхи эгээн лэ хүсэтэ шэжэм таталга түгэсхэгдэхэеэ байнхай. Энэ шэжэмэй утань мянга шахуу километр юм. **Зураг дээрэ:** Сталинградска ГЭС-һээ электрын элшэ хүсэ хубаарилха нэмэл түхеэрэлгэдэ трансформатор тодхогдожо байна.

ТАСС-эй фотохронико.

ДЕКАДАДА ЗОРЮУЛАГДАҺАН ФЕСТИВАЛЬ

—Коммунистическэ бригада гэһэн хүндэтэ нэрэтэй болоод, ажаллажа байнабди. Танай һуралсал баһал хүндэхэн ажал гээшэ. Тиимэһээ хэмнайшье хэн гэлтэгүй, ажаһуудалаа гоёонобди, — гээд «Механлит» заводой хүдэлмэришэн Юрий Филиппов хэлэбэ,—фестивальда хабаадагшадайтнай бэлиг шадабарине, хүгжэмшэд, дуушадайтнай хонгёо аялгые шагнаялдаа.

Баяр жаргалаа багтаажа ядаһан студентнэр альгаа ташаба. Энэ бригадынхид Бурядай искусство, литературын декадын түгэсхэлдэ зорюулагдаһан' фестивальда айлшаар уригдаа юм.

Орон нютагаа магтаһан Ц. Галсановай «Бурят нютагни» гэжэ шүлэгые дүрбэдэхи курсын студентка Нина Бадмаева ёһотой артист шэнгеэр уншажархёо. Энэ басаган институтда ороһонһоо хойшо уран зохёолнуудые уншаха шадабаряараа мэдээжэ болонхой. Шари Доржиев Торинин аймагһаа ерэһэн юм. Энэ хүбүүн институдай уран һайханай түүхэдэ шэнэ хуудаһа нээгээ: эльбын наада харуулжа зониие гайхуулба.

Һүүлээрнь бурят тэрлигүүдые үмдэжэ бүһэлһэн дүрбэн хүбүүд гаража ерээд, мэдээжэ «Санжидмаае» татаба. Бултанайнь хоолой яһала хонгёо, хүнхинэһэн аялга хана, сонхонуудые дорьбооходол гэнэ. Нэгэнэйнгээ дуу дууламсаар, нүгөөдэнь бурят, ород, молдаван, украин хатарнуудые харагшадай толгойн эрьетэр хатарба.

Концертын дүүрэмсээр, «Выставкэ» гэһэн гаршагтай таһаг уруу хүнүүд юрьелдэн оробо. Ямар жэгтэй угалзанууд, элдэб янзын бүд дээгүүр ягаан, шара, улаан утаһаар хадхагдаһан ягаа һайхан сэсэгүүд гээшэб! Нюдэд һаргана.

«Поэзиин булангда» хүбүүд буришье олон, эхилэн бэшэгшэдэй шүлэг, басни, дуу, рассказуудые һонирхон харапа.

Бурядай искусство болон литературын декадын түгэсхэлдэ зорюулжа, түүхэ ба хэлэ-бэшэгэй факультедэй студентнэрэй эмхидхэһэн энэ фестиваль урда жэлнүүдэйхиһээ һураггүй һайнаар үнгэрөө. Энээниие өөһэдын «багахан декада» гэжэ харагшад нэрлэнэ.

В. Очиров.

Эрхимүүдэй нэгэн

Энэ намар октябриин эхеэр Бичурын совхозой 3-дахи отделенидэ буруу, хашарагуудые шахан таргалуулха, һайнаар түлжүүлхэ хүдэлмэриин эмхидхэгдэжэ байха үедэ, эгээл харууһа ехэтэйжэжэ буруунуудые ямар тиимэ найдамтай, бэрхэ малшанда даалгаха гээшэб гэһэн асуудал гараба. Тиихэдэнь олон жэлдэ мал ажал дээрэ үнэн сэхээр хүдэлжэ, дүршэл ехэтэй болоһон, оролдосотой бэрхэ малшан гэжэ алдаршаһан Цыбикдоржо Цыбановта тэдэ буруунууд даалгагдаха болоо һэн.

Нүхэр Цыбанов отделениингээ хүтэлбэрилэгшэд, зон нүхэдэйнгөө этигэл найдабарние эрхимээр харюулхын тула түрүүшын үдэрһөө хойшо ажал хүдэлмэридөө өөрынгөө бүхы хүсэл оролдолго, мэргэжэл шадабаряа гарган ажаллажа ороо һэн. Түрүүшээр хашараг, буруунуудай шэгнүүрые ехээр нэмээхэ, һайса таргалуулха тухай уялга абалган болоходо, Цыбикдоржо Цыбанов бага бодожо үзөөд: «юрэдөө буруу бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 800 граммһаа доошо бэшээр нэмээхэ уялга даб дээрэ абанаб, саашанхиинь хаража үзүүжэбди» гэжэ дарууханаар мэдүүлээ һэн.

Сүлөө забдагүй, үдэр һүниие илгадаггүй, эршэмтэй шанга ажалаар ноябрь һарашье ойлгогдоогүй түргэн үнгэршэбэ. Һарын һүүлдэ шахалга, түлжүүлгэдэ байһан мал шэгнэлгын болоходо, нүхэр Цыбановай харадаг 86 буруу тус тустаа шэгнүүрэө сүүдхэ бүхэндэ 1100 граммаар нэмээһэн байба.

Һаяшаг Хонхолын Адагаар ябахадаа энэ эрхим түрүү малшантай золгожо, ажал тухайнь хэдэн үгэ хөөрэлдөө һэмди.

—Буруунуудаа хайшан гэжэ харууһалха, эдеэлүүлхэдээ шэгнүүрынь иимэ ехээр нэмээжэ шадаа гээшэбта,—гэжэ Цыбикдоржо Цыбановһаа асуухада:

— Мүнөө үбһэ, тэжээлэй иимэл элбэг, дулааншье жэлдэ харууһа, эдеэлүүлгын мууһаа үхэр малаа тураажа байха болоо һаамнай эшхэбтэр абдаа. Манай гүүртынхид буруунуудтаа тусхай рационой ёһоор үбһэ, һолоомо зелёнко, таряа талханай зүйл үглөөгүүр, үдэр, үдэшэнь һэлгүүлжэ байгаад үгэдэг. Илангаяа таряа талханай зүйл бүлеэн уһанда худхажа үгэхэдэ һайн. Мүн буруунуудые үдэрэй 2—3 уһалдагбди. Тиихэдээ булта һайса уһалаа гү гэжэ адаглаха, хараха хэрэгтэй. Жэшээнь, зарим һариг мал хабшуу газарта бэшэндээ түригдөөд, хүсэд уһалангүй гаража болохо. Тиимэ буруунуудые илгажа амяарынь сүлөөтэйгөөр уһалдагби,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Тэрэшэлэн малай таргалха, турахань байраһаа ехээр дулдыдадаг бшуу. Энээн тушаа нүхэр Цыбанов иигэжэ хөөрэнэ:

—Дороһоо дэбдихэр муутай, хүйтэн байрада байһан малда юушье эдюулэ, тоһошье уулга—ёһоор өөдэлжэ, үрэ гарахагүй. Тиимэһээ би гүүртынгээ малай байрые намар эртэ һайса заһажа, дулаалаа һэм. Малаа эдеэлүүлхээр нэмэри дулаан халхабшатай хуһамаг, хорёо олоор түхеэржэ, мүн хобто кормушка элбэгээр бэлдээбди.

Мүн эндэхи түрүү малшадай нэгэн Бадмажаб Цыренов хаража байһан буруунуудайнгаа шэгнүүрые ноябрь соо сүүдхэдээ тус тустань 850 граммаар нэмээгээ. Эдэбхитэй залуу малшан Гылыкжаб Далхаев, буурал толгойтой үбгэн малшан Радна Цыбенов гэгшэд баһал эрхим һайн амжалта туйланхай.

Эдэнэр түрэл Коммунистическэ партиингаа ЦК-гэй боложо байгаа ээлжээтэ Пленумые ажалай иимэ бэлэгээр угтажа байһандаа баяртай.

Д. Тогошиев.

Хүшэтэй хонидой түлшье һайн

Мүнөө хаа хаанагүй хонид олоороо хурьгалжа захалаад, хонишодой ажал хүдэлмэридэ нилээдгүй харюусалгатай үе ороо гээшэ.

Һаяшаг эмхидхэгдэһэн Пограничная совхозой (Сталинай нэрэмжэтэ артель байһан) дүршэл ехэтэй, түрүү хонишодой нэгэн Бальжин Норбоевагай даадаг эхэ хонидой отарынхид үбэлжэлгэдөө жэшээтэ һайнаар бэлдэжэ, хони хурьгадайнгаа байра; дал хашаае хаһа сагтань заһабарилһан, дулаалһан байгаа. Мүн хонидойнгоо эдихэ үбһэ, һолоомо байрадаа ехээр зөөжэ абаа һэн.

— Нёдондонойхёор бодоходо, мүнөө жэлдэ хоёр—гурба дахин ехэ үбһэ, һолоомон бэлэдхэгдээ. Гадна хурьгалһан хонидтоо силос, таряа талханай зүйл горьтойгоор эдюулхэ аргатайбди. Зун, намарай сагта зүбөөр адуулһанаймнай ашаар 600 эхэ хониднай булта тобир таргануud,—гэжэ хонишон Бальжин хөөрэнэ.

Отарынхидай хонидоо таарамжатай зохид хаһа сагынь алдангүй искусственна аргаар үрэжүүлһэнэйнь ашаар мүнөө тэдэнь хүлеэһэн соонь олоороо хурьгалжа эхилээ.

— Иигэжэ саашадаа эхэ хониднай олоор эхирлээ һаа, энэ жэлдэ зуун хониһоо 150 хурьганай абтаха лабтай. Нэрээл хонид тарган ондо ороходоо ондоол байна даа, мүнөө абтаһан хурьгад сооһоо пэгэшье муу, үлбэр хурьган гараагүй, эхэнүүдынишье хүсэ шадалаа табяагүй,—гэжэ хонишод ехэ хүхюутэйгээр хөөрэлдэнэ.

Абтаһан хурьгадынь булта тусхай таһалгада, эхэтэеэ байлгагдажа түлжүүлэгдэнэ.

Д. Цыденов.

Кяхта.

США-гэй президент Д. Эйзенхауэр, Великобританиин премьер-министр Г. Макмиллан, Франциин Республикын президент Ш. де Голль гэгшэдтэй СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев бэшэгүүдыв абалсаба

США, Великобритани болон Франциһаа Москвада байдаг элшэн сайдууд декабриин 21-дэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкодо орожо, США-гэй президент Д. Эйзенхауэр, Великобританиин премьер-министр Г. Макмиллан, Франциин Республикын президент Ш. де Голль гэгшэдэй СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевто эльгээһэн бэшэгүүдыень дамжуулан үгөө.

Дүрбэн гүрэнүүдэй гү, али правительствонуудай толгойлогшонорой шадаал һаа һаяар уулзаха тухай дурадхал эдэ бэшэгүүд соонь оруулагдаһан байна. Хараалагдажа байһан зүблөөнэй апрелиин 27-до эхилээ һаа таарамжатай, түрүүшын уулзалга хэхэ газар Париж байгаа һаа зохистой гэжэ США-гэй президент, Великобританиин премьер-министр, Франциин Республикын президент тоолоно гээд бэшэгүүд соо заагдаһан байна.

Дурсагдаһан гурбан гүрэнэй элшэн сайдуудта Н. С. Хрущевой харюугай бэшэгүүд 1959 оной декабриин 25-да дамжуулан үгөө.

Дээдэ тушаалтанай зүблөөндэ гурбан гүрэниие толгойлогшонорой хабаадалсахаар бэлэн байһыень США-гэй президент Д. Эйзенхауэртэ, Великобританиин премьер-министр Г. Макмилланда, Франциин республикын президент Ш. де Голльдо эльгээһэн бэшэгүүд соогоо Н. С. Хрущев тэмдэглэнэ. Уласхоорондын гол шухала асуудалнуудые хирэ хирэ болоод лэ зүбшэн хэлсэжэ байхын тулада дээдэ тушаалтадай зүблөөе хамаатай оронуудта хэжэ байбал таарамжатай гэжэ президент Эйзенхауэр, премьер-министр Макмиллан, президент де Голль гэгшэдэй тоолохо байһандань гүнзэгы ехээр һаналаа хананги байһанаа Н. С. Хрущев элирхэйлэн мэдүүлээ. Иимэ мэдүүлгыень Советскэ правительство имагтал һайшааха байна гэжэ бэшэгүүд соо хэлэгдэнэ.

Гүрэнэй дээдэ тушаалтай ажал-ябуулагшад нюураараа уулзаад лэ байбал уласхоорондын гол шухала асуудалнуудые эгээн лэ үрэ ехэтэйгээр шиидхэжэ шадаха гэжэ бидэнэр хододоо тоолодог байгаабди гээд Н. С. Хрущев бэшэнэ.

Дээдэ тушаалтадай Парижда уулзахые зүбшөөжэ байһанаа Советскэ правительство элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Гэхэтэй хамта, 1960 оной апрелиин 27-до энэ уулзалга эхилхэ тухай дурадхагдаһаниинь Советскэ правительствода тааруугүй байна. Тиимэһээ 1960 оной апрелиин 21-дэ гү, али майн 4-дэ энэ уулзалга хэхые бидэнэр хүсэхэ байнабди.

Эдэ хоёр үдэрэй нэгые США-гэй правительство, тэрэшэлэн Великобританиин болон Франциин правительствонууд зүбшөөхэ бэзэ гэжэ Советскэ правительство найдана, правительствонуудые толгойлогшонорой уулзалга эхилхэ үдэрые эсэслэн тодорхойлгодо минии энэ дурадхал ямар нэгэн бэрхэшээл ушаруулхагүй байна гэжэ Н. С. Хрущевой бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Саһа шуурган һаалта хэнэгүй

Үбэлэй хүйтэн, саһа шуурганшье оролдосотой загаһашадта һаад хэдэггүй. Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой табан бригада үбэлэй хүйтэнэй шангадажа байһан энэ үедэ загаһанай агнуурида гараһаар үнинэй.

Колхозой загаһашадай дунда үргэн далайсатайгаар дэлгэрһэн мүрысөөндэ И. А. Данеевэй бригадынхид түрүүлжэ ябана. Декабриин түрүүшын арбан хоног соо тус бригада зуугаад центнер загаһа гүрэнэй пунктда тушааһан байна. Б. Б. Бологотовой бригада баһал амжалта туйлажа, мүрысөөнэй хоёрдохи һууридa ябана.

А. Бусурманов.

Пионерэй отрядууд олошорно

Үдэшын 7 сагта һаруул, дулаан зал соо манай һургуулиин пионернүүд ээлжээтэ сбортоо сугларба. Энэнь шэнэ пионернүүдые абалгада зорюулагдаа. Залуу лениншүүдэй 10 отряд нягтаар жагсанхай, дружинынгаа тугай асарагдахые хүлеэн зогсобо. И. Кожедубай нэрэмжэтэ дружинын түрүүлэгшэ, 8-дахи классай һурагша Светлана Цыренова сбороо нээгээд, туг асарха захиралта үгөө, 5 пионер—түрүү һурагшад горн болон барабанаа дуу гарган, тугаа баряад, нүгөөдэ таһалгаһаа гаража ерэнэ. Дружинынхид номгон байжа, тугаа хүлеэн угтабад. Һүүлээрнь отрядай вожатанууд рапорт үгөө. Түрүүшынхеэ пионер болохо 2-дохи «а» классай 24 һурагшад аха нүхэдэйнгөө урда, сценэ дээрэ гараад зогсобо. Тэдэнэр эдир пионерэй тангариг нэгэн дуугаар үгөө. Ахалагша вожата Сэсэгма Цыбикжаповагай «Пионернүүд, Ленинэй хэрэгэй түлөө бэлэн байгты!» гэхэдэнь: шэнэ пионернүүд нэгэ доро дард байса «Хододоо бэлэмди!» гэжэ харюусаа. Удаань 1-дэхи отрядай пионернүүд залуу нүхэдэйнгөө хүзүүндэнь улаан галстугуудые уяжа, пионер болгон абаба. Тэрэшэлэн 2-дохи «б» классай 15, 3-дахи «б» классай 10 һурагшад мүн лэ пионернүүд болоо. Эдэнэр бүгэдөөрэн тон хүхюун согтойнууд. Тиигэхэншье зүб. Һурагшадай эгээ түрүүшынхеэ пионер болоһон үдэр үни заяанда мартагдадаггүй бшуу.

Суулгын дунда һургуулиин пионернүүдэй дружина 140 хүнтэй аад, мүнөө үдэр үшөө 49 шэнэ пионерые нэмээгээ. Һургуулиин директор Дагба Дашиевич Дашиев эдир пионернүүдэй эрхимээр һураха, журамтай ябахыень хүсэбэ.

Эсэстэнь ахалагша классай пионернүүд һонирхолтой концерт харуулаа.

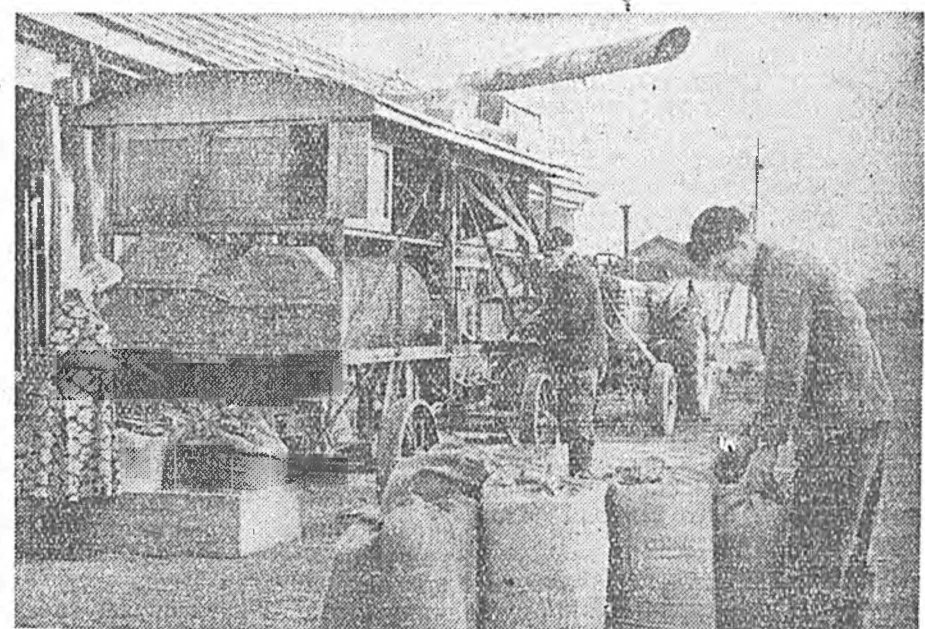
Б. Цыренов.

„БУРЯТ ҮНЭН" ГАЗЕТЭДЭ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Ажахынгаа гол шухала асуудалые һулаар харуулна"

«Бурят үнэн» газетын декабриин 1-нэй номерто иимэ гаршагтайгаар толилогдоһон статья соо «Джидинский колхозник» газетын (КПСС-эй Зэдын айкомой, аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй орган) хүдэлмэри тон зүбөөр шүүмжэлэгдээ гэжэ КПСС-эй Зэдын айкомой секретарь нүхэр Якимов мэдээсэбэ.

— Аймагай гол һалбари болохо хонин ажал, тэрэнэй түрүүшүүлэй дүй дүршэлые аймагай газетэ һайса харуулжа шаданагүй. Партиин айком эдэ алдуу дутуунуудые редакцидаа заагаад, 1960 ондо хони үсхэбэрилхэ түсэб, социалистическэ уялганuудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула хонишодой гаргаһан оролдолгые дэлгэрэнгыгээр, гүнзэгыгөөр харуулха хэмжээ абажа байна,—гээд нүхэр Якимовой манда эльгээһэн бэшэг соо хэлэгдэнэ.

Краснодарай хизаар. Кубаниин колхоз, совхозуудта хабарай тарилгада амжалтатайгаар бэлэдхэжэ байнхай. Курганинска районой гансахан лэ «Кавказ» гэжэ колхоздо 1.500 гаран центнер ороойото болон техническэ ургамалнуудай үрэһэн тарилгада бэлэдхэгдэнхэй. **Зураг дээрэ:** «Кавказ» колхоздо овёсой үрэһэ сэбэрлэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

БУРЯДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Нютагай Соведэй депутадуудай һунгагшадайнгаа захяае дүүргэхын тула ямар хүдэлмэри ябуулжа байһан тухай Сэлэнгын аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Б. А. Раднаевай элидхэл һаяхан Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Нютагай Соведүүд һунгагшадай захяае дүүргэхэ зорилгоор зарим тэды юумэ хэжэ байна гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Һунгагшадай захяа заабаринуудые бэелүүлэн, һанамжа дурадхалнуудыень хараада абажа, аймаг дотороо культурна эмхи зургаануудай барилга хэхэ, һуурин тосхонуудаа болбосон гүхэлтэй болгохын тула горьтой хүдэлмэри ябуулагдаа. Гурбан жэлэй соёлой доботолгын эхилһэнһээ хойшо колхозууд, совхоз, промышленна предприятинуудта 400 гаран байрын гэрнүүд, 3 клуб, 9 культбаза, 9 улаан булан, 3 һургуули; 8 бани; 1 больница болон бусад шэнэ барилганууд бодхоогдоо.

Һунгагшадай депутадуудтаа үгэһэн захяае Галуута-Нуурай, Селендумын поселково Соведүүд, Юрөөгэй, Жаргалантын сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомууд бараг һайнаар дүүргэжэ байна.

Гэбэшье зарим нютагай Соведүүд һунгагшадайнгаа захяае дүүргэхэ арга боломжоёо гүйсэд хэрэглэнэгүй, нилээд дутагдалнуудтай байна гэжэ Верховно Соведэй Президиум тэмдэглэбэ.

Байгша оной эхеэр болоошо һунгалтын үедэ һунгагшадһаа ороһон һанамжа дурадхалнууд хүсэд хараада абтаагүй. Кандидадуудай һунгагшадтайгаа уулзалгын протоколнуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ үгы байһан дээрэһээнь, захяануудые депутадуудһаа, гүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэдһөө асуужа суглуулха баатай бологдоо. Һунгагшадай захяае дүүргэхэ хэмжээнүүдэйнь олонхинь юрэнхы, декларативна шэнжэтэй, саг болзор болон харюусалгата нюурнуудынь заагдангүй үнгэрһэн байна.

Загастайн, Юрөөгэй, Галуута-Нуурай Соведүүдэй сесси дээгүүр һунгагшадай захяае дүүргэхэ хэмжээнүүд зүбшэн хэлсэгдээгүй үнгэршоо.

Һунгагшадай захяануудые дүүргэхэ хүдэлмэридөө нютагай Соведүүд саг үргэлжын комиссинуудые, депутадууд болон эдэбхитэдые багаар хабаадуулна.

1959 ондо хараалагдаһан харгы замай капитальна барилгын түсэб миил 50 процент дүүргэгдээ. Ноёхон, Селендума ошодог харгынууд муугаар заһабарилагдаа. Ново-Селенгинск Ноёхон хоёрой хоорондо грузотакси ябуулха, Первомайск тосхондо хэлхеэ холбооной таһаг бии болгохо. Галуута-Нуурай хүдэлмэришэдэй тосхондо уһанай станци барижа дүүргэхэ гэһэн һунгагшадай захяанууд дүүргэгдээгүй.

Худалдаа наймаанай, коммунально-байрын предприятинуудай, элүүрые хамгаалгын, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри һайжаруулха тухай һунгагшадай үгэһэн захяа баһал муугаар дүүргэгдэнэ.

Нютагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд депутадуудай хүндэтэ уялгыень дүүргүүлхэ, һунгагшадайнгаа урда саг үргэлжэ тоосохо хэрэгтэнь мүртэй туһаламжа үзүүлдэггүй байна. Шалгаад үзэхэдэ, Галуута-Нуурай поселково Соведэй 46 депутадай 19-ниинь, Юрөөгэй сомондо 20 депутадай оройдоо нэгэниинь тоосоһон байгаа.

Аймгүйсэдком һунгагшадай захяае дүүргэхын тулада өөрынгөө таһагуудай, городой, поселково болон сельскэ Соведүүдэй гүйсэдкомуудай абаһан хэмжээнүүдэй дүүргэлтые хүсэд шалгадаггүй, дүй дүршэлынь согсолжо дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри муугаар эмхидхэдэг байба.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум шалгалтаар элирүүлэгдэһэн дутуу дундануудые дары усадхажа, гол анхаралаа эмхидхэлэй хүдэлмэридэ хандуулха, иимэ хэмжээ-ябуулга бэелүүлхыень Сэлэнгын аймгүйсэдкомые уялгалба:

— Үнгэрһэн һунгалтын үедэ, депутадуудай тоосоходонь һунгагшадай үгэһэн захяа заабаринуудые һайнаар согсолон буридхэхэ;

— һунгагшадай захяае дүүргэлгэдэ колхоз, совхоз, предприятинууд, эмхи зургаанууд болон олониитые үргэнөөр хабаадуулха;

—аймгүйсэдкомой таһагуудай, промышленна предприятинууд, эмхи зургаануудай, городой, сельскэ болон поселково Соведүүдэй гүйсэдкомуудай зүгһөө һунгагшадай захяае дүүргэхын тула ябуулжа байһан хүдэлмэрииень саг үргэлжэ шалгаха. Тиимэ шалгалтада саг үргэлжын комиссинуудые, депутадуудые олоор хабаадуулха.

Аймагай, городой, сельскэ болон поселково Соведүүдэй гүйсэдкомуудые Верховно Соведэй Президиум иигэжэ уялгалаа:

—захяа дүүргэхэ асуудалнуудые Соведүүдэй сессинүүд дээрэ дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэдэг болохо, энэ хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэл согсолон нэбтэрүүлхэ;

—советскэ байгуулалтын асуудалнуудаар депутадуудтай семинар, зүблөөнүүдые зарладаг байха, лекци, хөөрэлдөө эмхидхэхэ, һунгагшадайнгаа урда тоосоходонь туһалха.

Һунгагшадай оруулһан һанамжа дурадхалнуудые, захяануудые олониитэдэ зүбшэн хэлсүүлжэ, арга боломжыень тодорхойлжо, хараалагдаһан хэмжээнүүд тухайда ходо мэдүүлжэ байха гэжэ нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудта дурадхагдаба.

СОВЕТСКЭ БАЙГУУЛАЛТА

ДЕПУТАДУУД ТООСОНО

яхан Заиграйн аймагай Шуайн леспромхозой 3-дахи тосй ажалшад Бурядай АССР-эй ховно Соведэй депутат нүхэр маевтай, аймагай Соведэй деат нүхэр Баймеевтэй, Шэнэ Бээй сельсоведэй депутадууд нүНовокрещенных, Дугаржапова эдтэй уулзаба. Эдэ депутадууд алтаһаа хойшо хэһэн ажал хүэри тухайдаа тоосоһон байна. унгагшад депутадуудайнгаа шохон элидхэлнүүд тушаа һажаяа хэлээд, дурадхалнуудые лаа. Нүхэд Заря, Шурыгин, лен, Ягорский гэгшэд депутаай ябуулһан хүдэлмэриие һайхатаяа хамта, шэнэ захяа заабаринуудые үгэбэ. Мүнөө жэл манай тосхондо үхибүүдэй сад нээхын тула депутадууд оролдолго гаргаха ёһотой. Юундэб гэхэдэ, гэрэй эзэн 70 гаран эхэнэрнүүд бага хүүгэдтэй дээрэһээ ниитын хүдэлмэридэ хабааданагүй. Арад зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха хэрэгтэ ехэ дутагдалнуудай бии байһаниие үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ. Ерэхэ жэлдэ парикмахерска, оёдолой, сабхиин мастерскойнуудые нээхэ шухала гэжэ тэдэнэр дурадхаа. Мүн энэ тосхондо элүүрые хамгаалха хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһые һунгагшад шүүмжэлбэ.

Ф. Иванов.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ ХҮСӨӨР

анай Соведэй гүйсэдком, саг элжын комиссинууд, депутад Соведэйнгээ хүдэлмэридэ алшадые олоор хабаадуулхын, ээнтэй холбоо барисаагаа улам ижүүлхын тула зарим тэды хүмэри ябуулжа байна. Ниитын элмэридэ зониие олоор хабаалха зорилгоор һүүлэй үедэ эл арга хэрэглэнэ. Поселково Соэй хоёрдохи сесси дээрэ гэрэй н эхэнэрнүүдые, пенсионернүүд он ажалай инвалидуудые нии хүдэлмэридэ хабаадуулха зогоор 135 хүнһөө бүридэһэн үйл 16 комитет байгша оной май рада эмхидхэгдэһэн юм. Энэ ижээ-ябуулгада депутадууд, саг гэлжын комиссинуудай гэшүүд эбхитэйгээр хабаадаһан байна. игээд тэдэ комитедүүд гүйсэдкой ээлжээтэ заседани дээрэ батагдажа, хэхэ юумэнь тодорхойлогһон байгаа.

Үнгэрһэн үе соо үйлсын комитедүүдэй хэһэн зарим тэды ажал хүмэриие һайшаамаар. Тэдэнэй схэлээр городоо болбосон түхэлй болгохо горьтой хүдэлмэри уулагдаа. Олониитын хүсөөр үнөөшэ хабар 2000 шахуу элдэб мод һуулгагдаа һэн. Ариг сэбэе сахиха хэрэгтэ комитедүүдэй шүүд мүн лэ эдэбхитэйгээр хаадаа.

Үйлсын комитедүүд ниитын ёһо гурим эбдэгшэдтэй, архи уугаад, элдэб ааша гаргагшадтай һүүлэй үедэ эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байнхай. Хэн нэгэнэй гэртээ гү, али ниитын газарта гурим журам эбдэбэлынь, тэдээнтэй тусхай хөөрэлдөө хэдэг, комитедэйнгээ гэшүүдэй хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэдэг юм.

Үйлсын комитедүүдэй гэшүүд ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Эдэнэй үүсхэлээр ханын газетэ, элдэб плакат, зурагууд гаргагдадаг болоо.

Гэбэшье манай үйлсын комитедүүдэй хүдэлмэридэ үшөөл ехэ дутагдалнууд бии. Комитедэй гэшүүдэй үүсхэл ба харюусалгань бага байһаар. Тэдэнэй зариманьөөһэдынгөө уялга хүсэд дүүргэнэгүй.

Соведэймнай гүйсэдком эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула зохихо хэмжээ абахаар хараалаанхай. Энээниие бэелүүлээд байбал, үйлсын комитедүүдэй үүргые дээшэлүүлжэ шадахабди. Тэдэнэй ажал хүдэлмэриие саг үргэлжэ шалгажа, тодорхой туһаламжа үзүүлжэ байха шухала гэжэ тоолонобди.

А. Черноявров,
Галуута-Нуурай поселково
Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Модошод амарна, аяншална

Баргажанай леспромхозой түү модошод, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд жэлэй ршада оронойнгоо эрхим курорт, наторинуудта ошожо амарба. еханик нүхэр П. Мальцев «Евпари» гэжэ санаторидо, хүдэлмэшэн П. Измайлов—«Ялта», Н. льцов—«Кисловодск» курортнууд амарһан байна. Олохон хүдэлэришэд «Аршан», «Горячинск» курортнуудта, ондоошье газарнуудаар амараа. Энэ жэлдэ хамтадаа 37 хүн элдэб курортнуудта амаржа, бэеынгээ элүүрые һайжаруулба.

Лебяжинска модо бэлэдхэлэй пунктын начальник нүхэр Н. Юринский туристын путёвкоор Германиин Демократическа Республикада аяншалаа.

С. Вшивков.

Ц. БАДМАЕВ

Нүхэртөө

I.

Ород арадай сэдьхэлые
Ойлгохо гэжэ хүсэбэл, ши,
Байгал далайе хараарай,
Баранниинь мэдэжэ абахалши:

***

Түүхэтэ номин Байгалнай
Түбидэ гүнзэгы гэгдэдэг.
Һайхан тунгалаг оёорынь
Байһан шэгтээ харагдадаг.

Артелиин баялигые арьбадхалсагша

Орденто Бурят оронноймнай олонхи артельнүүдэй «хонин һүрэг — колхозой баялиг» гэжэ дэмы хэлсэдэггүй бшуу. Хорини аймагай манай «Эрдэм» колхозшье хони олоор үсхэбэрилжэ, ажахын энэ һалбариһаа олзо доход ехээр абадаг юм. Мүн өөһэдынгөө үнэн шударгы ажалаар артелиингээ энэ баялигые арьбадхалсажа ябадаг түрүү хүнүүдшье олон. Тэдэнэй дундаһаа колхозой үнинэй хонишон Даба Эрдынеевые дурдамаар.

Энэ жэлдэ нүхэр Эрдынеев отарынгаа 410 эхэ хонидые эрхим һайнаар харууһалан, зүбөөр адуулжа, эдеэлүүлжэ, тобир тарганаар ондо оруулаа. Тиихэдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 93 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэнхэй. Гадна хонин бүриһөө 2,4 килограмм нооһо хайшалаа юм.

— Мүнөө жэл үбһэ ногоон элбэг байжа, адуулга, харууһанай һайн дээрэһээ хониднай үбэлжөөндөө ехэ тарган ороо һэн. Тиигээдшье тэдэнэйнгээ байрые хаһа сагтань дулаалһан, хэрэгтэй үбһэ тэжээлыень зөөжэ абаһан байгаабди. Иигээд декабриин һүүл, январь, февраль һарануудта хонид олоороо хурьгалхань. Мүнөөшье дэлгэнэжэ эхилһэн хонид бии. Тэдэниие илгаад, тусгаар харууһанда байлгажа эдеэлүүлнэбди,—гэжэ Даба Эрдынеев хөөрэнэ.

Тус отарынхид түүхэтэ долоон жэлэй хоёрдохи жэл —1960 ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа түлжүүлхэ зорилго урдаа табина.

Д. Доржиев,
колхозой гэшүүн.
Хэжэнгэ нютаг.

26 ҮДЭРӨӨР УРИДШАЛАН

КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод, Улан-Удын горкоопторгын (директор нүхэр Виляк, месткомой түрүүлэгшэ нүхэр Коденев) хүдэлмэрилэгшэд эд бараа худалдаха жэлэй түсэбые 26 үдэрөөр уридшалан дүүргэбэ.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда №№ 3, 10 магазинуудай наймаалагшад түрүү һуури эзэлээ.

Һаяхан боложо үнгэрһэн хамтынгаа суглаан дээрэ тус коллективэйхид энэ жэлэйхиһээ 1,5 дахин ехэ эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые 1960 ондо худалдахаар шиидээ.

Д. Колмаков.

Москвада болоһон Бурядай искусство, литературын декадада хабаадагшад хөөрэнэ:

2. БЭЕЭ ХҮСЭҺЭН ЛИТЕРАТУРА

Москва хотын сценэнүүд дээрэ арбан хоногой туршада мэргэжэл шадабаряа харуулһан Бурядай үндэһэн искусствын түлөөлэгшэдтэ тэндэхи ажалшад альга ташалгаар халуун баясхалангаа дамжуулаа. Тэрэшэлэн 1940 оной декадада хабаадалсаагүй бурят литература мүн лэ эдэ үдэрнүүдтэ бүгэдын анхаралда табигдаба.

Урдань бурят арад үгытэй ядуу байдалтай, үзэг бэшэг мэдэхэгүй барга харанхы байһанаа, Агуухэ Октябриин ашаар эрхэ сүлөөгөө оложо, зол жаргалаа эдлэжэ, үндэһэн литературатай болоо ха юм. Хэрбээ Бурядай түрүүшын повесть гушаад гаран ондо, түрүүшын роман табяад ондо хэблэгдэһэн һаа, энэ богонихон хугасаа соо хэдэн арбаад повесть, роман, поэмэнүүдэй бэшэгдэһэн ушар партиин ленинскэ национальна политикые илаһые эли тодоор гэршэлнэ.

Агуухэ ород литературын ашаг түгэс нүлөөн доро урагшаа дабшанхай бурят литература тухай Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. Ц. Цыремпилон Союзуудай Байшангай Колонно зал соо болоһон суглаан дээрэ хэлээ һэн.

— Манай олон үндэһэ яһатанай литературын болбосоронгы отрядуудай нэгэниинь бурят литература болоно,—гэжэ РСФСР-эй уран зохёолшодой Союзай правлениин түрүүлэгшэ Л. С. Соболев хэлэбэ. —Сибириин ехэ далай—Байгалай эрьедэ ехэ бэлиг талаантатай арад зон ажаһуудаг, ажалладаг.

Бүгэдэндэ танил Союзуудай Байшангай Колонно зал ноябриин 28-най үдэшэ гайхамшаг һайхан люстрэнүүдээ яларуулан, холын айлшадые, Москвагай ажалшадые угтаа һэн. Эндэхи түүхэтэ трибуна дээрэ Бурядай уран зохёолшод Ц. Жимбиев, Ц-Д. Дондокова, Н. Дамдинов, Ш. Нимбуев, Д. Жалсараев, Ц-Б. Бадмаев, Д. Хилтухин, Д. Мадасон, С. Дунаев, Ч-Р. Намжилов, Ч. Цыдендамбаев гэгшэд хойно хойноһоо гаража, шүлэгүүдээ уншаа. Шүлэгүүдэйнь оршуулгые ниислэлэй мэдээжэ артистнууд ород хэлэн дээрэ уншаһан байха юм.

Совет хүнүүд литературадаа дуратай, али зохёолынь һайн бэ, алиниинь мууб гэжэ мэдэдэг. Тиимэһээ минитээр альга ташадаггүй. Харин бурят поэдүүдэй уншаһан шүлэгүүд удха түгэлдэр, ажабайдалтай холбоотой, уран һайхан байгаал хадаа үни удаан альга ташуулаа.

Гансашье Колонно зал соо бэшэ, мүн авиаторнуудай Культурын байшанда, түмэр замшадай Культурын ордондо, партиина дээдэ һургуулида, Москвагай университедтэ, литераторнуудай түб байшанда—уран зохёолшодой шүлэгөө уншаһан лэ газарта—альга ташалган үни удаан нэрдэг, баяр баясхалангай үгэнүүд сценэ дээрэһээшье, зал сооһоошье дуулдадаг байба.

Поэт Цырен-Базар Бадмаевай зохёоһон «Гурбан моертэй машинахан» (ород оршуулгань («Мать-земля, сыновей береги!») гэжэ шүлэг литературын вечернүүд дээрэ илангаяа халуунаар угтагдадаг байгаа. Дайнда эсэргүүсэһэн, дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандуулхые уряалһан энэ шүлэг совет хүнэй сэдьхэл бодолые, хүсэл эрмэлзэлгые харуулна ха юм. Мүн Цыден-Жап Жимбиевэй «Глобус», Николай Дамдиновай «Талын дуун», Цэдэн Галсановай «Росси» гэхэ мэтэ шүлэгүүд магтаалда хүртөө.

Авиаторнуудай Культурын байшанда болоһон уулзалга һонирхолтойгоор, хани халуунаар үнгэрөө. Мүнөө үеын ажабайдал, хүнүүдэй ажал хэрэг гүнзэгыгөөр, зүбөөр харуулһан зохёолнуудые саашадаа бэшэхыень Бурядай уран зохёолшодые авиаторнууд уряалба. Иимэ уулзалгануудай дахинаа боложо байхые тэдэнэр хүсөөд, амаршалтын адрес, самолёдой дүрсэ бэлэг болгон барюулаа.

Тус һургуули хэдэн жэлэй урда дүүргэһэн республикын Культурын министр Д. Жалсабон Партийна дээдэ һургуулида үнгэргэгдэһэн удэшые нээгээ. Энэ һургуули хоёр жэлэй үедэ дүүргэһэн, «Байгалай толон» журналай редактор Ч-Р. Намжилов, Горькиин нэрэмжэтэ литературна институт дүүргэгшэд Г. Чимитов, Н. Дамдинов болон бусадта үгэ үгтэхэдэнь, омогорхсмооршье, баясамааршье байгаа. Республикымнай уран зохёолшодой Союз оройдоо 28 гэшүүнһээ бүридэбэшье, арбаад хүниинь литературна дээдэ эрдэмтэй болонхой ха юм! Энэмнай залуу бурят литературын хүгжэлтые эли тодоор гэршэлнэ.

***

Бурядай уран зохёолшодой номууд РСФСР-эй уран зохёолшодой Союзда дүрбэн үдэрэй турша соо зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Ородой элитэ уран зохёолшо Всеволод Иванов прозын талаар зүбшэн хэлсэлгые нээбэ.

Ч. Цыдендамбаевай «Банзарай хүбүүн Доржи, «Түрэл нютагһаа холо», Д. Батожабайн «Тооригдэһэн хуби заяан», Б. Мунгоновой «Харьялан урдаа Хэлгомнай», П. Малакшиновай «Багша» гэһэн романууд, хэдэн повесть, «Бурядай рассказууд» гэжэ ном, Ч. Цыдендамбаевай «Шэнэ байшан», А. Бальбуровай «Манай Зэргэтэйдэ» гэһэн рассказуудай суглуулбаринууд зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан байгаа.

Бурядай элитэ уран зохёолшо Ч. Цыдендамбаевай номууд зүбшэн хэлсэлгын үедэ наринаар, нүхэрэй ёһоор шэнжэлэгдэжэ, бүгэдын анхарал хандуулба.

—«Шэнэ байшан» гэжэ ном нимгэхэншье һаа, дотороо ашагүйхэн юумэ багтаанхай,—гэжэ уран зохёолшо Ю. Нагибин хэлээ.—Рассказуудынь элдэб темээр бэшэгдэнхэй: мүнөө сагайшье, урданайшье ажабайдал харуулагдана. Хүнэй абари зан, сэдьхэл бодолые харуулхадаа, тобшохон аад, уран хурсаар, образноор бэшэхэдээ Ч. Цыдендамбаев аргагүй бэрхэ. Би тэрэнэй арга дүршэл, халан абадагби.

(Үргэлжэлэлынь. 4-дэхи нюурта)

ХОРИН ГУРБАДАХИ ЖЭЛЭЭ...

Нарһан тужа, хада уулануудаар хүреэлэгдэһэн уужам намжаа Дээдэ Нуга нютаг Хүрьбэ голой эрьедэ оршодог. Тэндэ Хориин совхозой 5-дахи фермын һү һаалиин нэгэ гүүртэ үбэлжөөндөө байрланхай.

Эндэ хүдэлмэри дээрээ хүдэржэһэн, һаалишанай мэргэжэлые наринаар шудалһан, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Цыбикмит Бардуевна Холхонова нүхэдтэеэ ажаллажа байдаг.

Багаһаа ажалда дуратай, зоримгой бэрхэ энэ эхэнэр 15-тай байхадаа ехэшүүлэй зэргэдэ орожо, бэеэ даагаад һаалишанаар хүдэлжэ эхилээ һэн.

Тиигэһээр аяар 23 жэл болобо. Хэһэн хүдэлмэридөө тусгаар оролдосотой, нэгэ эхилһэнээ заабол эсэстэнь хүргэдэг Цыбикмит Бардуевна нютагайхидайнгаа магтаалда үнинэй хүртэнхэй. Үнеэдые яажа зүбөөр харууһалхаб, эдеэлүүлхэб, хайшан гэжэ һү ехээр һаадаг болохоб гэхэ мэтэ асуудалнуудые бүхы наһаараа мал ажалда ябаһан үнинэй һаалишадһаа һурадаг, тэдэнһээ зохихо заабари абадаг, хүдэлжэ байхыень харадаг байгаа. Тиигэжэ жэл бүхэндэ һү һааха даабаряа нүхэр Холхонова ходо үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай болонхой.

Нүхэдтөө ажалай һайн жэшээ харуулжа ябадаг энэ һаалишан долоон жэлэй түсэбэй түрүүшын жэлдэ урда урдынхиһаа дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаһан юм. Тиигэжэ нютагай үүлтэрэй үнеэн бүхэнһөө энэ жэлдэ 2200 литр һү һаахаар шиидэһэн байгаа. Цыбикмит Холхонова хэлэһэнээ бодото дээрэнь бэелүүлэн, КПСС-эй ЦК-гэй ээлжээтэ Пленумэй нээгдэхэ үдэр болотор үнеэн бүриһөө 2250 литр һү һаагаа.

— Алдарта партиингаа ЦК-гэй энэ боложо байгаа Пленумые иимэ бэлэгээр угтааб. Жэлэй эсэс болотор үнеэн бүриһөө хамта дээрээ 2300 литр һү һаахаб,—гэжэ депутат һаалишан хөөрэнэ. **Зураг дээрэ:** һаалишан Цыбикмит Холхонова.

Д. Базаров.

ОЧЕРК

ЮРЫН ЭХЭНЭР

Часай стрелкэнүүдэй эгсэ найман ээрэ ерэхэтэй сасуу түрүүшын хаанай эхилһэниие соносхоһон гуогой абяан зэдэлбэ. Теэд паровозо-механическа цех соо хүдэлмэишэд үнинэй ерэнхэй, хэдэг лэ жалаа шамдуухан эхилнэд. Тиинишьегүй яахаб, жэлэй дүүрэтэр оотойхон үдэр үлөө ха юм.

Хаанашьеб, цехын али нэгэ буанһаа, автомат алхын дажаганаа абяан дээрэ дээрэһээ наярхай уугаад абаба. Олохон хүн хүдэлэреэ бүри эртүүр эхилэнхэй, станогуудаа тааруулжархёод, хатуу улад отолуурайнгаа хаба соо түэрэй зомгоол мушхаруулна. Нэгэ ариман хүдэлмэреэ эхилээшьегүй аа, мини байнагүй: нишэ тиишээ арайлдана, хэрэгтэй юумэеэ хүэлдүүлнэ хэбэртэй. Яахаб даа, хүн үхэн адли бэшэ. Юумэ бүхэн эзнээ болодог. Нарин нягта хүнэй жалладаг газарта бүхы хэрэгсэынь эмхи гуримтай «яб-таб» гэмэ байдаг ха юм.

Уданшьегүй цехын оройгоор краууд нишэ тиишээ һүндэлжэ, гаһар үдүүн дэгээнүүдтээ мантан томо етальнуудые шагтагалан, энэшье, эрэшье станогуудай хажууда абаашана. Хэдэн зэргэлээ болгон абигдаһан станогууд удаа дараалан хүдэлжэ, цех соо ямар нэгэ һанай урасхалай шааяжа байһан этээр үзэгдэнэ. Ингэжэ хүдэлмэриин үнгэржэл байдаг үдэр эхилнэ...

Цехын зэр зэбсэгэй участок. Бэшэ пролет, участогуудта орходоо эндэмнай соморхон түхеэрэлгэнүүдтэй. Деталь тошиилдадаг, мүлидэг станогууд харагдана. Тэдэнэй нэгэндэ гуша һайса гарамгай наһанай, шамбай бэетэй эхэнэр нюдэндөө шэл хэжэрхёод хүдэлмэрилжэ байба. Ээрсэгэй түргөөр эрьелдэжэ байһан тошиилын мөөрһөө алдын шэнээн улаан дүлэн соробхилно.

«Оншотойхоноор лэ хүдэлдэг эхэнэр хаш» гэжэ ойлгогдоодхибо. Хүдэлмэришэ хүдэр гарнуудаар бахим адхаһан детальдаа оншотойхоноор хобол гаргана. Юрын һүхэ тошиилдаха хэрэг бэшэ, харин тусхай чертежой ёһоор, хэм хэмжүүр сооһононь, нэгэшье миллиметр үлүү, дутуугүйгөөр тошиилдаха хэрэгтэй.

Саада тээнь мүлилгын станок табигданхай. Үнөөхи эхэнэрнай тэрэ станогто ерээд, деталиингаа нүгөөдэ хажууе мүлижэ оробо. Ингэжэ байхыень харахадаа, хэдэн ондоо станогто хүдэлмэрилдэг, хэрэг ажалаа шудалһан хүн гэжэ бүришье ехээр этигэгдээ.

Ханын захаар табигдаһан верстагай хажууда яһала сарюухан нэгэ үбгэжөөл бэлэн болоһон детальнуудые шалгажа байна. Хараха янзада, голодоһо олоогүйдөө урмашан:

— Валя, һайн, иимээр лэ хүдэлмэрилхэ хэрэгтэй,—гэжэ байжа омогтойхоноор дуугарба.

— Шадалаараал бологдоно гээшэ,—гэжэ Валентина Шитикова харюусаад,—Николай Андреевич, хоёрдохи халаанда хүдэлхэ аад, юундэ ерэнэбта, амархагүй?—гэжэ дам асуугаадхиба.

—Юу хэжэ һуухабши даа. Үбгэрхэдөө иимэ болошодог юм ха. Цех соогуураа юу хүүнэй боложо байһые харагүйдөө һаан амарагдахагүй юм байна.

— Тэрэ зүб даа...

Хэхэдээшье, хэлэхэдээшье бэрхэ эхэнэр гэжэ Валентина Шитиковае нүхэдынь дэмы хэлсэдэггүй. Паровозо-механическа цехын үйлэдбэри ехэ, хэдэн ондоо технологёор олон зүйлэй детальнууд бүтээгдэдэг, хабсаргагдадаг гээшэ. Ондоо участогуудта бүтээгдэһэн аад, тошиилдагдаха, мүлигдэхэеэ асарагдаһан элдэб детальнууд обоолоотой. Разметчигэй хаагуурнь, тошиилдаха, мүлихые зааһан зурлаанууд сайжа харагдана. Валентина Тимофеевнагай гарта ороһоной һүүлээр тэдэ детальнууд хабсаралгада абаашагдана.

Предприятиин ажалай эмхидхэлые гол түлэб мастер даадаг гээшэ. Хэдэн олон хүдэлмэришэдэй хаана, юу хэжэ байһаниие, хэндэ ямар юумэнэй дуталдаһые мэдэхэ хэрэгтэй. Теэд халаанай мастер Иван Аксенович Мажаров үдэр бүхэндэ хэдэг ажалаал хэжэ байһанаа, Валентина Тимофеевнагай хажууда хүрэжэ ерэбэ.

— Сайн байна, тошиилашад! Ямар һонинтой хүдэлжэ байнабта?—гээд мастер хандаба.

— Хэдэг лэ ажалаа хэжэ байнабди. Һонин гэхэдэ, ЦК-гэй Пленум тухай мэдээсэлые һонирхонобди,—гээд үбгэжөөл Кожевин түрүүлэн харюусаба.

— Хүдөө ажахын асуудал хэлсэгдээшье һаа, бидэ хүдэлмэришэдтэ баһал һонирхолтой байна,—гэжэ нүхэр Шитикова станогойнгоо хажууһаа нюдэнэйнгөө шэл абаад, хөөрэжэ оробо.

— Зүб даа, колхозник, хүдэлмэришэншье хадаа хамтынгаал хэрэг бүтээнэбди. Валя, шимнай, энэ Пленумые ямар амжалтатайгаар угтаба гээшэбши,—гээд мастерынь һонирхобо.

— Та, мастер хүн, мэдэжэ байгаа юм бэшэ гүт.

— 1959 ондо хоёр жэлэй нормо дүүргэһыешни мэдэнэб. Тодорхойгоор хэлэхэдэ, хэдыб?

— Тэрэ хоёр жэл дээрэ үшөө хахад жэл нэмэжэрхихэдэтнай дүтэрхы ошохо байха...

Эдэнэр хэдэхэн минутын туршада иимэ хөөрэлдөө хээд тараба. Ажалдаа байгшадай урда хэхэ юумэн үшөө ехэ. Гансахан Кожевин үбгэжөөл һурамхи болошоһон зангаараа энэ тэрэ заабари, захиралта Валядаа үгөөд, гэр тээшээ гэшхүүлээ һэн. Валя урихан нюдөөр багшаяа үдэшэһэнэйнгөө һүүлдэ станогойнгоо оньһые даражархиба. Электромотор һиинажа, сарбуугай шэнээн бүдүүн деталь үрөөһэн захаһаа мүлигдэн, хальмагархан түхэреэн мөөрһөө шад улаан дүлэн дахяад соробхилжо эхилнэ.

Тэрэ үбгэжөөл Валентина Тимофеева хоёрой ажалайнь түүхэ, абари зангые мэдээгүй хүн «энэ үбгэжөөл амаржа хэбтэхэгүй, юугээ ерээд зонхилноб» гэжэ һанажашье магад. Бодото дээрээ оройдоошье тиимэ бэшэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай хэсүү жэлнүүдэй нэгэн—1944 он гараад байгаа. Түмэр замай транспортын, тэрэнэй предприятинуудай урда тон харюусалгатай зорилгын табигдаһаниинь мэдээжэ. Энэ үедэ хорёод хүрэжэ ябаһан Валя басаган паровозо-вагонно заводто хүдэлмэрилхэ путёвкотой Слюдянка станциһаа ерээ һэн.

Валя элдэб ажалда нилээд удаахан ябажа, үйлэдбэриин дүй дүршэл олоод, тошиилашан болохо гэжэ шиидэһэн байгаа. Нэгэтэ үглөөгүүр нүхэр Кожевинэй ажалдаа байтар цехын начальник нэгэ басагантай ерээд:

— Николай Андреевич, энэ басагые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургаха болобот,—гэжэ дурадхаа бэлэй. Үбгэжөөл нилээд шарайшалжа хараһанайнгаа удаа:

— Тошиилашанай мэргэжэл эрэ хүндэ таараха хэбэртэйгшэ. Энэмнай токарна станок бэшэ, шэнээ шандааһан хэрэгтэйшэг байха,—гэжэ дуугарба.

— Хамаагүй, та һанаагаа бү зобогты. Шэнээ шандааһан байха,—гээд тэрэ басаган эрид шиидэнгеэр урдаһаань харюусаа бэлэй. Үбгэжөөлэй үшөө дахин обёорходо нээрээшье нилээд задарюун, хэлэһэндээ хүрэмөөр басаган байшоо.

Хэдэхэн һарын үнгэрөөд байхада. Кожевин үбгэжөөлые гасаалан, «хэр зэргын туһалагшатай болообта» гэжэ зарим нэгэнэй асуухада, хирбэгэр һахалаа хоёр тээшэнь эльбээд:

— Һэ, ямар ёһоор юмши. Мүрысөөд үзэ,—гээд, эрхы хургаа ёдойлгон, сабшалаагүй нюдөөр хараад байдаг болоһон юм.

Тэрэ гэһээр олохон жэл үнгэрөө. Хори гаран жэлдэ хүдэлжэ байһан энэ үбгэжөөлэй һургаһан хүнүүд заводой цехүүдтэ олон. Николай Андреевич үндэр наһатай болобошье, үшөөл омог дорюун, «Валя бидэ хоёр ямаршье даалгабари дүүргэхэбди» гэһэн зандаа.

Коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ хабаадалсан, ажалай габьяа гаргажа ябаһан Валентина Тимофеевна Шитикова заводойнгоо хүдэлмэришэдэй дунда, мүн Улан-Удэ городой Железнодорожно район дотороо эгээл хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн гэхэдэ алдуу болохогүй. Олоной хэрэгтэ оролдосотойгоор хандадаг хүниие хүндэлдэг һайн һайхан ёһо заншал манайда бии гээшэ.

Һаяын нэгэ үдэшэ 6-дахи һургуулиин байшан соо хүн зон олоороо сугларанхай байба. Тоосоото уулзалгын суглаанай эхилээдүйхэн байха үеэр хүнүүд өөһэд хоорондоо Валентина Тимофеевнае магтан хөөрэлдэнэ.

— Нүхэр Шитиковае би үнинэй мэдэхэб,—гэжэ тэдэнэй нэгэн хөөрэбэ.—Энэ цехтэ 6-дахи жэлээ таһалгаряагүй профгруппоргоор, худалдаа наймаанай саг үргэлжын комиссиин гэшүүнээр хүдэлнэ...

— Минии хоёр хүбүүд 66-дахи һургуулида һурадаг,—гэжэ зэргэлээд һууһан эхэнэрынь хөөрэбэ.—Валентина Тимофеевна манай һургуулиин түрэлхидэй комитедэй эгээл эдэбхитэй гэшүүн юм. Хэзээ хүдэлмэреэ хэжэ үрдидэг эхэнэр бэ? Мэнэ һаяхан багшанартай хамта байраар муу түрэлхидэй гэртэ ошожо, шалгалта хээд, райсоведэй зүблөөн дээрэ табяа...

Уданшьегүй хонхын дуун жэнгиржэ, Железнодорожно районой ажалшадай Соведэй депутат Валентина Шитиковагай тоосоое һунгагшад шагнажа эхилээ һэн.

* * *

Эхэнэр хүн... Ажал хэдэггүйшье эхэнэрэй гэр доторой хүдэлмэри хэды түбэгтэйб. Гансаа бэе үлэһэн Валентина Тимофеевна бусад эхэнэрнүүдтэл алляар үхибүүгээ саг сооһонь эдеэлүүлхэ, һургуулидань ябуулха, гэрэй бусад хүдэлмэри хэхэ—баран өөрынь харюусалгада. Гэбэшье тэрэнэй «эсээб» гэжэ хэлэхые хүршэнэрынь дууладаггүй.

Түүхэтэ долоон жэлые уридшалан дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ эршэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулха зуураа, олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юрын иимэ эхэнэрэй зондоо хүндэтэй болохонь гайхалтай бэшэл.

Б. Дашиев.

ЭЛДЭБ ҺОНИН

☆ ☆

Орлигой дунда һургуулиин (Аха) 1-дэхи классайхид 1959—1960 онойнгоо һуралсалай жэлэй түрүүшын хахадые һайн сэгнэлтэтэйгээр дүүргэжэ байна. Багша И. Аюшиновагай заадаг һурагшад журам һайнтай байхаһаа гадна, «4», «5» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр хоёрдохи четвертеэ дүүргэхэнь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: багша И. Аюшинова үхибүүдэйнгээ даалгабари шалгажа байна.

Д. Дугаровай фото.

☆

КОЛХОЗДО АРАДАЙ ТЕАТР ЭМХИДХЭГДЭЭ

Нютагай комсомолшууд, залуушуулай үүсхэлээр Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо (Дэрээн) арадай театрын эмхидхэгдэһые артелиин гэшүүд, илангаяа үбгэд, хүгшэд ехээр һайшааба.

Арадай театрын байгуулагдаһантай дашарамдуулагдан, Ц. Шагжинай «Будамшуу» гэжэ зүжэг табигдаа. Бурядай эртэ урдын байдалые харуулһан энэ һонирхолтой зүжэгэй гол нюурнуудые ехэнхидээ комсомолшууд-залуушуул наадаһан байна.

Артелиин гэшүүд нютагайнгаа артистнуудай табиһан түрүүшын ехэ зүжэгые һонирхон хаража, һайн сэгнэлтэ үгэбэ. Нааданда хабаадагшад бултадаа һайхан хубсаһа үмдэхэһөө гадна, сценэеэ шадамараар гоёогоо. **О. Найданов.**

Баргажан.

Энээниие мэдэхэ гут?

Нэгэ мориной хүсэн—736 ватт энергитэй тэн юм. Нэгэ киловатт 1,36 мориной хүсэнтэй адли байдаг.

Нэгэ киловатт (квт) электрын хүсэн мянган ватт болодог. 1 ватт электрын хүсэн 1 ампертай тэн юм.

1-киловатт хүсэтэй машинын час соо гаргаһан энерги киловатт-час гэжэ нэрлэгдэдэг.

Амаралтаяа ашатай туһатайгаар үнгэргэнэ

Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой хүдэлмэришэд габшагай һайнаар ажаллаха зуураа, холын курорт, санаторинуудта ошожо, амаралтаяа хүхюугээр үнгэргэнэ. Заводой олон хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд жэл бүри арадай демократиин оронуудта аяншалжа, амаралтаяа һонирхолтойгоор үнгэргэнэ. Жэлэй эхинһээ хойшо олон хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд Хитадай Арадай Республикын, Монголой Арадай Республикын, Чехословакиин, Болгариин газар дээгүүр аяншалжа, амаралтынгаа сагые хүхюун сэнгэлигээр, ашатай туһатайгаар үнгэргөө.

Энэ жэлэй туршада оронойнгоо ехэ ехэ курортнуудта 360 гаран хүдэлмэришэд, инженернүүд амарха. Тэдэнэрэй олонхинь Крымэй, Кавказай, Латвиин, Читын областиин, Алас Дурнын курортнуудта ошоһон байна. Заводой инструментальна цехын фрезеровщик Николай Анкудинов, токарь Петр Рогачев, Борис Поздеев, мүн бусад хэдэн нүхэд Сочи, Ялта, Цхалтуба гэхэ мэтэ курортнуудта ошожо амарба.

Тэрэшэлэн профсоюзай завкомой зөөрөөр байгша оной туршада 560 гаран хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд Дээдэ Онгостойдохи амаралтын байшанда амараа.

Д. Дармаев.

Шажанай номнолой хуурмагые гэршэлнэ

Газар дэлхэймнай туйлай ехэ абарга загаһан дээрэ тогтожо байдаг юм, тэрэ загаһанай шэлгээхэдэ газар хүдэлдэг гэжэ бөөгэй шажан урдань тайлбарилдаг байгаа. Наһа барагшад газар доро, «тамын» орондо ошодог, тэдээниие «Эрлэг-хаан» зонхилдог юм гэжэ баһал тайлбарилагша һэн. Лама, бөөнэр, мүн дэлхэй дээрэхи элдэб шажанай һургаал баримталагшад «дэлхэй эрьелдэдэггүй» гэжэ номнодог.

Шажанай энэ һургаалые 16-дахи зуун жэлдэ элитэ ехэ эрдэмтэ Коперник түрүүшынхеэ буруушааһан байха. Газар дэлхэйе бурхан байгуулаа гэгдэдэг шажанай номнол тон худал хуурмаг. Дэлхэй зогсошоод байһан юумэн бэшэ, харин нарые тойрон дабшаха зуураа, сүүдхэдээ нэгэ дахин эрьелдэдэг юм гэжэ Копернигэй зохёол соо хэлэгдэһэн байгаа. Энэ зүб һургаалые шажанай номнолшод мэдэрхые арсадаг бэлэй. Харин эрдэм, техникын хүгжэхэ бүри Копернигэй һургаал хаа хаанагүй хэрэглэгдэдэг боложо эхилээ һэн.

Франциин физик Фуко 1851 ондо Парижай пантиондо маятник тодхоод, газарай эрьелдэдэг тухай Копернигэй һургаалые үнэншэмэ тодоор харуулһан юм. Тэрэнь 67 метр утатай, 28 килограмм шэгнүүртэй байгаа.

Эрдэмтэ Фукогой туршалгань 1932 ондо Ленинград городой Исаакиевска һүмэдэ дабтагдаһан гэхэ. Тэндэ тодхогдоһон маятнигай утань 102 метр, шэгнүүрнь 50 килограмм болодог.

Мухар һүзэгтэй зониие гэгээрүүлхэ хэрэгтэ Франциин физигэй туршалгын ехэ удхашанартай байһые хараада абажа, хизаар ороноо шэнжэлхэ Кяхтын музей Фукогой зохёогоошодо адлирхуу маятник городтоо һаяхан тодхобо. Маятнигай утань — 35 метр. Мүн эндэ саг үргэлжын тусхай выставкэ эмхидхэгдээ. Тэрэ выставкэ «эрдэм ба шажан» гэһэн гаршагтай

Р. Тугутов.

БАГШАНАРАЙ ИНСТИТУДТА

ШЭНЭ ЛЕКТОРИ

Байгаалиие шэнжэлдэг факультедэй дэргэдэ студентнэрэй лектори эмхидхэгдээд, хүдэлжэ эхилбэ. «Һара, Һарада табигдаһан ракетэнүүд», «Кибернетикэ ба естествознани» гэхэ мэтын лекцинүүд шэнэ лекторидо уншагдана. Институдай багшанар, врачууд, бусадшье мэргэжэлтэд студентнэртэ һонирхолтой лекцинүүдые уншадаг болонхой.

ШОФЕРНУУДАЙ КРУЖОК

Городой ДОСААФ-эй комитедэй туһаламжаар институдта шофернуудай кружок байгуулагдаба. Студентнэр 6 һарын турша соо энэ кружогто һураһанай һүүлээр 3-дахи классай шоферой эрхэтэй болохо юм.

А. Бадмаев.

Шүүбэридэ пианина тудаба

Шүүбэриин тудаһан лотерейн биледүүд Улан-Удын нөөсэлгын кассануудта орожо үргэлжэлһөөр.

Сэлэнгын аймагай модошон Шелковникова һаяхан городой 301-дэхи нөөсэлгын кассада ерэжэ, үнэтэй шүүбэриин тудаһан билет шалгуулаа. Тэрэ билетдэнь 5265 түхэригэй пианина тудаһан байба. Хориин леспромхозой хүдэлмэришэн Тимофеева 1950 түхэригэй «Старт» гэжэ телевизор, Улан-Удын хирпиисын заводой хүдэлмэрилэгшэ Булдаков дүрбэдэхи тиражай биледээр хубсаһа угаадаг 750 түхэригэй машина, 3-дахи тиражай биледээр 875 түхэригэй оёдолой машина шүүбэ.

Эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй час, элдэб сэнтэй ковер, үнэтэй сэнтэй бусадшье эд бараануудые хүнүүд олоор шүүнэ. Лотерейн биледүүдэй 4-дэхи тиражай наадагдаһанай һүүлээр 301-дэхи касса 80 мянга гаран түхэригэй шүүбэри түлөөд байна.

Н. Петров.

ЯМАР ҺОНИН ҮЛЬГЭР ХЭЛЭНЭБ?

Л. Хайдуровай фотоэтюд.

Болоһон ушар

Үхибүүдые харууһагүйгөөр орхиходо...

Һарьдаг үндэрэй хормойдо оршодог Түнхэн тосхондо һаяхан болоһон нэгэ иимэ ушар тухай доро хэлэгдэхэнь.

Гэрэй эзэн Попов талаар ошохоёо түхеэржэ, хоёр багахан үхибүүдээ гэртээ хаагаад ябаһан байгаа. Эгээл энэ үедэ хүршэнэрэйнь үхибүүд газаа тоомоо таһаралдан наадажа байтараа, обоолоотой һолоомондо гал носоожорхёо ха. Гэртэй зэргэлээд байһан тэрэ һолоомон улаан дүлөөр соробхилжо, уданшьегүй Поповой гэрэй хана, оройнь түймэртэ абташаба.

Энээниие мэдэһэн «Сибиряк» колхозой пожарна дружинынхид гал аюулай болоһон газарта тэрэ дары ерэжэ, түймэрыень сараа. Түймэр сарагшадай иигэжэ саг соо ерэһэнэй ашаар үхибүүдэй ами наһан абарагдаа.

Үхибүүдые ганса нэгээрнь, харууһагүйгөөр орхижо болохогүй байһые дээрэ дурсагдаһан ушар элеэр гэршэлнэ. **А. Газнев.**

Москва ороод ерэбэ

Гурбадахи комплексно бригадын (Хориин «Победа» колхоз) һаалишад Балмажаб Очирова, Нина Бочиктуева гэгшэд уран һайханай самодеятельностиин кружогто эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа ашаар Москва орожо, Бурядай АССР-эй декадада байлсаад ерэбэ.

Д. Гунсынова.

БЭЕЭ ХҮСЭҺЭН ЛИТЕРАТУРА

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

Чимит Цыдендамбаевай «Банзарай хүбүүн Доржи» гэдэг роман соо Бурядай түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаровай эдир наһан зураглагдана. Тэндэ Бурядай үгытэйшүүл, баяшуулые бэе бэеһээнь ялашагүй илгамаар хэдэн арбаад образ тобойсо гаргагдаа.

Тиимэһээ элитэ шэнжэлэгшэ П. Скосырев энэ романиие Бурядай ажабайдалай энциклопеди гэжэ нэрлэһэн байна.

— «Банзарай хүбүүн Доржын» саашанхи үргэлжэл болохо «Түрэл нютагһаа холо» гэһэн романиие уншаад, авторай творческо талаараа ехээр ургаһые мэдэрээб,—гэбэ.—Эрдэм ухаанай үргэн харгыда ороходонь Банзаровта туһалһан ородой агууехэ математик Лобачевский, ородой суута эрдэмтэ Ковалевский, залуу Лев Толстойн, мүн бусад хүнүүдэй абари зан шадамар бэрхээр харуулагдан бэшэгдээ.

Уран зохёолшод Дм. Нагишкин, Б. Зубавин гэгшэд Ч. Цыдендамбаевай номуудые мүн лэ магтаһан һанамжануудаа хэлээ.

Даширабдан Батожабайн зохёолнууд тушаа ашагүй хөөрэлдөөн болоо. Энэ бэлигтэй зохёолшо һүүлэй хэдэхэн жэлэй туршада хэдэн повесть, пьесэ болон киносценаринуудые, нэгэ роман, шүлэгөөр бэшэгдэһэн үльгэр хэблүүлээ.

«Тээригдэһэн хуби заяан» гэжэ роман тушаа А. Борщаговский, Ц-А. Дугарнимаев, И. Кремлев, А. Карцов гэгшэд хэлэхэдээ, энэ авторай ехэхэн амжалта туйлаһые тэмдэглээд, һонирхолтойгоор, уран һайханаар бэшэгдэһэн энэ ном соо бага сага дутагдалнууд бии гэжэ зааба.

—Түбэдэй түлөө тэмсэлые харуулхадаа дитективтэ орожо болохоор юм. Ном соонь дутагдал бии. Д. Батожабай саашадаа энээн тушаа анхарал табиха зэргэтэй, —гэжэ И. Кремлев хэлээ.

Мүнөө үеын байдал харуулһан зохёолнууд манай бурят литературада хоморшог. Энэ асуудалаар Барадий Мунгоновой бэшэһэн «Харьялан урдаа Хёлгомнай» гэжэ роман зүбшэн хэлсэлгын гол анхарал эзэлээ. Энээн тушаа түбэй газетэнүүдтэ, «Правда Бурятии» газетэдэ рецензинүүд гараа һэн. Залуу автор һонирхолтой, гүнзэгы удхатай роман зохёогоо, тиигэбэшье тэрээн соонь дутагдалнууд бии гэжэ тэндэ хэлэгдэһэн байха.

—«Харьялан урдаа Хёлгомнай» гэжэ романай авторай бэлигтэй хүн байһые арсажа болохогүй,—гээд Анна Караваева тэмдэглэбэ.—Мүнөө сагай хүдөө тосхондо боложо байгаа хубилалтануудые Б. Мунгонов шадамараар харуулна. Саашадааша энэ темээрээ бэшэхыень уряалнаб.

Үгэ хэлэгшэд М. Прилежаева, Д. Романенко болон бусад нүхэр Мунгоновой творческо амжалта туйлаһыень тэмдэглээ.

П. Малакшиновай «Багша» гэжэ роман шангаар шүүмжэлэгдээ. А. Макаров, Д. Нагишкин, А. Соктоев, К. Мурзиди, Вс. Иванов романай удха, найруулгада дутагдалнуудай бии байһан тушаа тогтожо хэлээ. М. Степановай «Байгалай повесть», С. Метелицын «Комсомолшууд» гэһэн повестьнууд шүүмжэлэлдэ ороо.

А. Бальбуровай «Манай Зэргэтэйдэ» гэһэн рассказуудай номые һула, дутагдалтай гэжэ Ю. Нагибинай шүүмжэлхэдэнь Вс. Иванов Е. Поповкин хоёр буруушаагаа. Эгээл шухала, хурса асуудалнуудые абаад, тэрэнээ шадамараар авторай зураглажа шададагые тэдэнэр тэмдэглэһэн байха юм.

Үтлөөдэрынь поэзи зүбшэн хэлсэхэ суглаае Сергей Смирнов нээгээ. Бурят поэзи баатарай алхамаар дабхина, тэрэниие мүнөө үедэ залуушуул толгойлжо ябана гэжэ үгэ хэлэгшэд зааһан байна.

Залуу үетэнэй бэшэһэн шүлэгүүд үндэһэн шэнжэ шанарайнгаа талаар һуларжа байна бэшэ аа гү гээд Ев. Долматовский тэмдэглэбэ. Шүлэгэйнгөө түхэл маягай хойноһоо намнаад, залуу поэдүүд шэнэ темээр, илангаяа индустриальна темээр бэшэнэгүй гэжэ Вас. Журавлев тэмдэглээ. Бурят поэмын дутагдалнууд тушаа В. Федоров тогтожо хэлэһэн байна.

Оршуулга тухай шанга хөөрэлдөөн болоо. Зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаһан номууд сооһи олохон шүлэгүүдэй оршуулгань (И. Френкель, Е. Евтушенко хоёройхиһоо бэшэниинь) бараг гэгдээ. Энэ асуудалда анхаралаа хандуулха гэжэ шиидхэгдээ.

Мүнөө үеын бурят поэзи—далайсатай бодолой, долгилмо сэдьхэлэй, социальна гүнзэгы удхатай поэзи гээшэ. Гушаад, дүшөөд онуудта бэшэгдэһэн юрэнхы шүлэгүүдтэй жэшэбэл, мүнөөнэй шүлэгүүд удха һайнтай, образно болонхой. Поэдүүд шүлэгэйнгөө түхэл маягта анхарал хандуулна. Поэт Николай Дамдинов Маяковскиһаа жэшээ һургаал абажа, шүлэгүүдээ бэшэхэ гэжэ оролдодог.

Бурят драматургиие зүбшэн хэлсэлгын үедэ мүнөө сагай байдал харуулһан пьесэнүүд хомор гэһэн шүүмжэлэл гараа. Литература шэнжэлэгшэдэй хамтаржа бэшэһэн, «Бурядай советскэ литературын түүхын очеркнууд» гэһэн зохёол юрэнхы дээрээ болохотой гэжэ сэгнэгдээ.

Декадын үедэ Москвада болоһон уулзалгануудай, зүбшэн хэлсэлгэнүүдэй һүүлээр Бурядай советскэ литература манай Эхэ ороной эгээл болбосоронги, хүгжэнги литературануудай нэгэн байһаниинь, Бурядай уран зохёолшодой эмхи зургаан—ехэшье, шухалашье зорилго шиидхэжэ шадахаар эмхидхэлтэй нэгэдэл байһаниинь элирүүлэгдээ. Аха нүхэдэйнгөө захяа заабариие саашанхи ажалдаа зүбөөр хэрэглэн, республикымнай уран зохёолшод удха түгэс, уран хурса шэнэ зохёолнуудые бэшэхэнь дамжаггүй.

А. БАДАЕВ.

Хилын саанаһаа

Албаниин Арадай Суглаанай сесси

ТИРАНА, декабриин 25. (ТАСС). Албаниин Арадай Суглаанай дүрбэдэхи сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Арадай ажахые 1960 ондо хүгжөөхэ түсэб, тэрэшэлэн 1960 оной гүрэнэй бюджедые Арадай Суглаанай депутадууд зүбшэн хэлсээд, нэгэн дуугаар баталан абаа.

1959 онойхидо орходоо 11 процентээр ехэ промышленна продукци, 33 процентээр ехэ хүдөө ажахын продукт 1960 ондо абтаха юм.

«НРА-гэй уласхоорондын байдал тухай, гадаадын политика тухай» НРА-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Бехар Штюла гэгшын элидхэлые, буу зэбсэг бүхы дээрэнь хүсэдөөр хуряаха тухай дэлхэйн бүхы оронуудай парламентнуудта СССР-эй Верховно Соведэй эльгээһэн хандалгые, тэрэшэлэн Корейн национальна нэгэдэл һэргээхэ тухай дэлхэйн бүхы оронуудай парламентнуудта КНДР-эй Арадай Ехэ Суглаанай эльгээһэн бэшэгые Арадай Суглаан зүбшэн хэлсээ.

Депутадууд НРА-гэй правительствын гадаадын политикые нэгэн һаналтайгаар һайшаагаад, СССР-эй Верховно Соведэй хандалгые КНДР-эй Арадай Ехэ Суглаанай бэшэгые хүсэдөөр дэмжээ.

Монголой хүдөө ажахын хамтаралнуудай хоёрдохи съезд хаагдаба

УЛАН-БАТОР, декабриин 25. (ТАСС). Монголой хүдөө ажахын хамтаралнуудай хоёрдохи съезд мүнөөдэр хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Съезд хадаа хүдөө ажахын хамтаралнуудые эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижүүлхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн, хамтаралнуудай шэнэ жэшээтэ Устав баталан абаһан байна. Табан үдэр үргэлжэлһэн съезд дээрэ 170 делегат үгэ хэлэжэ, олон үнэтэ дурадхалнуудые оруулаа.

Түгэсхэлэй заседани дээрэ МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал үгэ хэлээ. Ороной хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дүршэл һайнаар шэнжэлхэ шухала байһан тухай тогтохо зуураа, МНРП-гэй ЦК-гэй дүрбэдэхи пленумэй хүдөө ажахын хамтаралнуудай үмэнэ табиһан зорилгонууд тухай тэрэ хэлэһэн байна. Хүдөө ажахын хамтаралнуудта ажал зүбөөр эмхидхэхэ, хэһэн ажалайнь зэргээр юумэеэ хубаарилха социалистическэ гол ёһые наринаар сахиха, хамтаралнуудай гэшүүдэй ажалай бүтээсые али болохоор дээшэлүүлхэ, нийтынгээ ажахые шууд бэхижүүлхэ, тэдэнэй олзые, бүхы болон товарна продукци абалгые дээшэлүүлхэ, тэрэшэлэн хүдөө ажахын хамтаралнуудай гэшүүдые ажалда социалистическэ ёһоор, юумэдээ гамтайгаар хандадагаар хүмүүжүүлхэ зорилгонууд табигдаһан байгаа.

Монголой хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хандалга съездын түгэсхэлдэ баталан абтаа.

Бхилаидахи металлургическа завод баригшадта Дж. Неругэй эльгээһэн бэшэг

БХИЛАИ, декабриин 25. (ТАСС). Заводой металл хайлуулан гаргадаг болоһонтой дашарамдуулан, Бхилаидахи металлургическа завод баригшадта Индиин премьер-министр Джавахарлал Неру бэшэг эльгээгээ. Бхилаида үсэгэлдэр болоһон баярай митинг дээрэ энэ бэшэгынь уншагдаа.

1959 оной турша соо тус барилганuудые ашаглалгада үгэжэ, энэ завод бодхогшодой туйлаһан амжалтанууд тус бэшэг соонь тэмдэглэгдэһэн байна.

«Бхилаидахи металлургическа заводой амжалтатайгаар баригдажа байһаниинь баясхаланта ушар болохоһоо гадна, советскэ болон Индиин инженернүүдэй хоорондохи харилсаанай гайхамшагта тэмдэг болоно. Советскэ Союзда ошожо һуралсал гараһан Индиин эдэ инженернүүдэй нилээд олониинь тус заводой элдэб цехүүдтэ хүдэлхэ.

Бхилаидахи завод барилгада хамаатай бүхы хүнүүдые, илангаяа советскэ болон Индиин инженернүүдые тус предприятиин туйлаһан амжалтануудаар дашарамдуулан амаршалхые би хүсэнэб» гэжэ бэшэг соо хэлэгдэнэ.

КНДР-эй хүдөө ажахын ажалшадай амжалтанууд

ПХЕНЬЯН. декабриин 25. (ТАСС). КНДР-эй хүдөө ажахын кооперативуудай ажалшад энэ жэлдэ нёдондонойхидо орходоо бүри ехэ орооһо таряа ургуулжа абаа. Агротехническэ түрүү аргануудые хэрэглэһэнэй, тарилгынгаа талмайе үрэ ехэтэйгээр ашаглаһанай, хүдөө ажахын хүдэлмэри оньһожоруулһанай ашаар Корейн таряашад энэ амжалта туйлаа.

Нёдондо жэлдэ 3.700 мянган тонно ороoһо таряан абтаһан байгаа һаа, мүнөө жэлдэ, багсаамжын мэдээгээр, дүрбэ миллион үлүүтэй тонно ороoһо таряан абтаха байна гэжэ «Кенчже Консоль» гэжэ журнал бэшэнэ.

Латиин Америкын ажалшадай конфедерациин мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК декабриин 25. (ТАСС). Пренса Латина гэжэ агентство иигэжэ мэдээсэнэ. Кубадахи революционно хүдэлөөе дэмжэһэн мэдүүлгэ Латиин Америкын ажалшадай конфедераци толилоо. Кубын арадай сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ эсэргүү кампани мэдүүлгэ соо буруушаагдаха зуураа, тогтоогдоһон шэнэ байгуулалтыень һандаргаха гэһэн али бүхы һэдэлгэнүүдһээ Кубые хамгаалха гээшэ бүхы демокрадуудай уялга болоно гэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Кубын революцида эсэргүүгээр Американ монополинуудай хэжэ эхилһэн ээрхэг түримхэй кампанида эсэргүү тэмсэлдэ ажалшадай хүсэ элсүүлхыень Холбоото Штадуудай профсоюзуудые Латиин Америкын ажалшадай конфедераци уряална.

Алжиртахи дайн байлдаан

КАИР, декабриин 25. (ТАСС). Алжирай Национально-сүлөөрэлгын армиин верховно командованиин коммюнике эндэ толилогдоо. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ. Алжирай Национально-сүлөөрэлгын армиин частьнуудай, партизануудай отрядуудай декабриин 15-һаа 18 хүртэр Франциин сэрэгүүдтэ эсэргүүгээр хэһэн байлдаанай үедэ Франциин 5 танк, 3 вездеход усадхагдаһан байна.

Австри Итали хоёрой харилсаан муудана

РИМ, декабриин 25. (ТАСС). Австриин гадаадын хэрэгүүдэй министерствын статс-секретарь Гшницер гэгшын Италида ошохыень Италиин правительство хорёо. Альто-Адидже (Урда Тироль) гэжэ хилэ шадарай областиин түлөө Итали Австри хоёрой хоорондохи арсалдаанай дахяад хурсадаһан дээрэһээ иимэ шиидхэбэри абтаа гэжэ Италиин хэблэл заана.

Иимэ хэмжээн Австри Итали хоёрой хоорондохи харилсаае бүри муудхаха гэжэ «Аванти» газетэ Италиин правительствын шиидхэбэриие тайлбарилхадаа тэмдэглэнэ.

Баруун Германиин солдадууд ГДР-эй тала руу ороно

БЕРЛИН, декабриин 25. (ТАСС). Баруун Германиин эрхэтэд Германиин Демократическа Республикын тала руу орожол байдаг. Тэдэнэй дунда Баруун Германиин армиин солдадууд байлсадаг. Тэдэнэр ээрхэг түримхэй армиин зэргэдэ алба хэхые хүсэдэггүй байна. ФРГ-һээ ерэгшэд шэнги тэдэнэр шэнэ газарта ажаһуухаар эльгээгдэжэ, саг үргэлжын хүдэлмэри абадаг байна.

АДН агентство иигэжэ мэдээсэнэ. Вецларта байдаг 4-дэхи мотострелково батальоной ефрейтор Рольф Нейхауз һаяхан Германиин Демократическа Республикын тала руу ороо. Баруун Германиин армида алба хэхэдэ ехэ хүндэ хүшэр, шанга хатуу арга методүүд хэрэглэгдэдэг гэжэ тэрэ хөөрөө. Миниин алба хэжэ байһан частьда солдадуудтай урдын гитлеровскэ офицернүүд заняти хэдэг гэжэ Рольф Нейхауз онсолон тэмдэглээ.

Баруун Германиин армиин сэрэгэй алба хэгшэ Гейнц Конрад Германиин Демократическа Республикын тала руу тээмэндэ ороһон байха юм.

Кассельдэ байдаг ябаган сэрэгэй 42-дохи батальоной 4-дэхи ротын солдат байһан Вальтер Люк һаяхан ГДР-эй тала руу ороо.

Редакторай орлогшо **С. БАЛЬЖИНИМАЕВ.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01231. г. Улан-Удэ, Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 5142.